

MINDENKI SZÁMÍT!

Karácsony Gergely,
a Párbeszéd miniszterelnök-jelöltjének programja

MINDENKI SZÁMÍT!

KARÁCSONY GERGELY, A PÁRBESZÉD MINISZTERELNÖK-JELÖLTJÉNEK PROGRAMJA

Tartalom

Bevezető	3
A Mindenki számít! program címszavakban	6
1. Alapjövedelem, alapnyugdíj, ápolási díj: vége a nincstelenségnek és a kiszolgáltatottságnak	11
2. Élhető otthon mindenkinek!	16
3. Megugró bérek, igazságos adók	19
4. Több munkahely, több pihenés, jövőbarát gazdaság.....	25
5. Tudástársadalmat, esélyt minden gyerekek! Szabad és független kultúrát, tudományt és civil szférát!.....	33
6. Egészséges életet, európai színvonalú egészségügyet!.....	39
7. Nők és férfiak: felszámoljuk az egyenlőtlenségeket!	43
8. Kiírtjuk a burjánzó korrupciót, igazságot szolgáltatunk a Fidesz-károsultaknak.....	47
9. Mindenki szava számít – részvételi demokráciát, digitális állampolgárságot!.....	53
10. Egészséges környezet ma: esély az unokáinknak holnap.....	58
11. Magyarok Európában és a világban	65

Bevezető

„Folytatjuk!” Ez az egy mondat volt Orbán Viktor választási programja 2014-ben. És ez a program akkor kétharmadot ért. Már csak ezért is sokan vannak, akik szerint az Orbán-rendszer ellenzékének nem kell program. Az embereket úgysem érdekli, a pártok meg csak összevesznének rajta. „Győzzük le Orbánt, aztán majd csak lesz valahogy!”

De akik változást akarnak, azok nem érhetik be ennyivel. Meg kell ragadniuk az emberek képzeletét, ha meg akarják ragadni a hatalmat. Mindenekelőtt meg kell érteniük, hogy ez miért sikerülhetett Orbánnak. Négy év kormányzás után miért volt elég annyit mondani, hogy „folytatjuk”.

A Fidesz kormányzása a társadalomra nézve romboló, de politikailag egyelőre sikeres. A siker oka részben persze a rendszer mindent eszközt bevető cinizmusa: a manipuláció, a megfélemlítés, a hatalommal való visszaélés. De azért ennél jóval többről van szó. Orbán képes volt ideológiát csinálni a zsarnokok legócskább trükkjéből, az „oszd meg és uralkodj” praktikájából. Elhitette az emberekkel, hogy a veszekedős, „félázsi” magyar nép képtelen az együttműködésre, a társadalom szétesett, és csak egy erőskezü vezető képes összefogni és irányítani. És mindent meg is tesz azért, hogy a társadalom valóban szétesessen. Megosztja az ellenzékét, ellehetetleníti a szakszervezeteket, vegzálja a civileket, szembeállítja egymással a társadalmi csoportokat és igyekszik kiölni az emberekből a szolidaritást, felerősíteni a jobb módúak önzését. Egy megosztottságában legyengült társadalommal szemben pedig minden hatalom erősnek érezheti magát. Főleg, ha a szétzilált néppel elhiteti, hogy a nemzet nem az együtt élő és egymást követő nemzedékek valós közössége, hanem egy képzelt közösség. Egy olyan elképzelt közösség, ami a hatalom óriásplakátjain jön létre (onnan tudható, hogy erős és büszke), és amelynek az érdekei egyben a hatalom érdekei. Így lesz a „nemzeti” érzés a nemzet elnyomásának legfőbb támasza.

Ha le akarjuk győzni Orbánt, akkor le kell győznünk az elnyomó nacionalizmust, és helyére a szolidaritáson alapuló patriotizmust kell állítani. A Fidesz politikai sikerétől frusztrált ellenzékiek közül sokan úgy érzik, a hiba a népben van – talán Orbánhoz hasonlóan ők is félázsiainak tartják. A magyar társadalom valóban egy kicsit olyan is, mint amilyennek Orbán képzei. Bizalomhiányos, csalódott, és ennek kompenzálására nacionalista. De nem csak ilyen. Hisz az egyenlőségben, a társadalmi igazságosságban, Európában, a szociális gondoskodásban. Ezek olyan értékek, amikre egy boldog és sikeres országot lehetne építeni. Csak éppen a rendszerváltás óta nem volt egyetlen kormány sem, amelyik ebből csinált volna politikát.

Itt az ideje, hogy elmondjuk a magyaroknak: Európa legboldogabb, legsikeresebb és leggazdagabb országai elsősorban és mindenekelőtt összetartó társadalmak. Nincsenek elviselhetetlen társadalmi különbségek; mindenki részesül a közös javakból, ha jól megy a szekér. És mindenki számíthat a segítségre, ha baj van. Minden ember érték, és az állam legfontosabb feladata, hogy az emberekbe fektessen be, hogy bennük lévő tehetség kibontakoztatásával még több értéket adjanak a társadalomnak.

Itt az ideje, hogy meggyőzzük a magyarokat arról: Magyarország is ilyen helyé tehető. Ha Orbán Viktor rendszerének leváltása után a megosztás helyett az összetartozást, a sorsközösség élményét tesszük az új Magyarország szervezőelvévé. Azt a gondolatot, hogy nekem nem lehet jó addig, amíg neked rossz. Hogy nincs fontosabb, mint az ember és emberiség. Azt a gondolatot, hogy titokzatos módon össze vagyunk kötve egymással. Hogy ettől a különös szövődéktől lesz nemzet a nemzet. És a haza az a hely, ahol mindenki számít.

A Párbeszéd Magyarországért „Mindenkinek számít!” című választási programjának minden egyes gondolata, minden egyes betűje arról szól, hogy ezt az új, közös hazát hogyan lehet felépíteni. Hogyan lehet olyan országot építeni, ahol nincsenek első és másodrangú állampolgárok. Hogyan lehet a fejétetéről a talpára állítani az államot, hogy az elnyomás és a megosztás helyett a felemelkedést és a társadalmi kohézió erősítését szolgálja.

Fejétetéről a talpára kell állítani az adórendszerünket, ami valóságos adóparadicsom a nagyvállalatok, az „off-shore lovagok”, a magas keresetűek, a környezetszennyezők számára, de pokol a kiskeresetű munkavállalóknak, akik az összes OECD ország közül nálunk fizetik a legtöbb adót. Össze kell zárunk az egyre szélesebbre nyíló jövedelmi ollót, el kell kezdenünk felszámolni a nyomort, mindennek előtt a gyerekszegénységet. Fejétetéről a talpára kell állítani a családi, szociális és lakhatási támogatások rendszerét, amelyek ma nagyobb támogatást ad a jómódúaknak, mint a rászorulóknak. Szakítani kell az olcsó bérre alapozott versenyképesség koncepciójával. Az adórendszer átalakításával, a minimálbér radikális emelésével, a közsférában dolgozók béremelésével és a szakszervezetek helyzetbe hozásával el kell kezdenünk felfelé tolni a béreket. Át kell alakítani az államot, hogy az ne a hatalmat védje a polgáraival szemben, hanem épp fordítva: a polgárokat a hatalommal szemben. Ki kell nyitni a politikai részvétel eldugított csatornáit, átláthatóvá tenni a közpénzek felhasználását. És meg kell kezdeni végre az emberekbe és az emberek közötti kapcsolatokba való befektetést. Vissza kell pótolni az oktatásból és az egészségügyből kivont milliárdokat és át kell alakítanunk a működésüket, hogy ne növeljék, hanem csökkentsék az emberek közötti társadalmi különbségeket. Az

energiahatékonyságra és a megújuló energiák használatára építő energiapolitika kell, amivel felszámolható az energiaszegénység, ami új munkahelyeket teremt és védi környezetünket.

Mi ezt kínáljuk a folytatás helyett. Nem csak az elmúlt hét, de az elmúlt huszonhét év folytatása helyett. A magyar emberek ugyanis még soha nem tapasztalták meg, hogy az általuk megszavazott kormányok méltónak találták volna őket arra, hogy a gazdaság fejlesztését a beléjük való befektetésre, az ő képzettségükbe, az ő fizetésükbe, az ő egészségükbe, az ő lakhatásukba vagy legalább az ő gyerekeikbe való befektetésre alapozzák. Ezek a kormányok szívesen fektettek betonba, térkőbe, autópályába, stadionba, multinacionális vagy éppen hazai nagytőkések befektetési szándékába. Csak éppen a magyar emberbe nem.

A magyar kormányok fő gazdaságpolitikai stratégiája lassan három évtizede ugyanaz: olcsó bérekkel versenyezni a tőke kegyeiért. Az alacsony bérek nem hoznak elég adóbevételt, így aztán nincs pénz az emberi tőkébe való beruházásra – szóval minden marad a régiben. 2010 után rengeteg pénzt kivontak az egészségügyből és az oktatásból, de ezeknek az ágazatoknak a finanszírozása 2010 előtt is szinte folyamatosan csökkent. 2010 után jelentősen nőtt a létminimum alatt élők aránya, de ez az arány 1990 és 2010 között közel négyszeresére emelkedett. A magyar társadalom már 2010-ben is Európa legzártabb társadalma volt, ahol a legkisebb az esélye annak, hogy valaki előre léphessen a társadalmi ranglétrán. Az oktatási rendszerünk pedig már 2010 előtt is a legrosszabb volt abban, hogy az otthonról hozott hátrányokat kiegyenlítse.

Az Orbán-kormány bűnös, tudatos társadalomrombolása világossá tette az elődei hibáit is.

Ne folytassuk! Kezdjük újra. Építsünk új, közös hazát, amelyben mindenki számít!

Karácsony Gergely
a Párbeszéd miniszterelnök-jelöltje

A Mindenki számít! program címszavakban

1) Alapjövedelem, alapnyugdíj, ápolási díj: vége a nincstelenségnek és a kiszolgáltatottságnak

Az Alapjövedelem rendszere garantálja a létbiztonságot, a méltó időskort, sőt, a magasabb béreket – de fel fogjuk számolni a gyermekéhezést és a tartós betegségek miatti mélyszegénységet is.

- Havi 30 ezer forint a gyerekeknek, 60 ezer a felnőtteknek, 90 ezres minimum a nyugdíjasoknak
- Nettó 150 ezer forintos minimál- és 250 ezres átlagbér a dolgozóknak
- A közétkeztetés kiterjesztésével felszámoljuk a gyermekéhezést
- Munkaviszonyként ismerjük el a beteg családtagok ápolását

2) Élhető otthont mindenkinek!

Mindenkinek lesz hol laknia: egészséges és megfizethető otthonokat teremtünk, a jómódúak ingatlanvásárlásainak több tízmilliós támogatása helyett a rászorulókat lakhatását segítjük.

- Átalakítjuk a CSOK-ot, országossá tesszük a lakásfenntartási támogatás zuglói modelljét
- 100 ezer szociális bérlakást, 25 ezer kollégiumi férőhelyet építünk 4 év alatt
- Lakbérplafont vezetünk be, megelőzzük a kilakoltatásokat, felszámoljuk a hajléktalanságot

3) Megugró bérek, igazságos adók: 150 ezres nettó minimálbér, megadóztatott ügyeskedők, szupergazdagok és óriáscégek

Átfogó béremelési programot indítunk, és a feje tetejéről a talpára állítjuk az adórendszert: ma a keveset keresők több adót fizetnek, mint a magas jövedelműek, a kisvállalkozások tényleges adókulcsa magasabb, mint az óriáscégeké, és az adórendszer a tőkét kedvezményezi a munka helyett. Ennek véget vetünk!

- Emeljük az alacsony és közepes jövedelmeket az szja célzott csökkentésével, az Alapjövedelem bevezetésével és tudatos bérpolitikával
- Visszaállítjuk a nagyvállalatok magasabb társasági adókulcsát, eltöröljük a látványsportok tao-kedvezményeit

- Adót vetünk ki a nagy vagyonokra, az offshore ügyletekre, a spekulációra és a környezetszennyezésre
- Eltöröljük a kilobbizott adókedvezményeket és bezárjuk az adóelkerülés kikapuit

4) Több munkahely, több pihenés, jövőbarát gazdaság

A túlhajtott embereknek több pihenésre és nagyobb biztonságra, a magyar gazdaságnak pedig több valódi, termelékeny és jövőbarát munkahelyre; képzetebb, egészségesebb és pihentebb munkavállalókra van szüksége a fejlődéshez.

- Támogatjuk a munkaidő csökkentését, véget vetünk a munkaidőn túli dolgoztatásnak
- Új, munkavállaló-barát munka törvénykönyvet dolgozunk ki, megerősítjük a szakszervezeteket
- Kifehérítjük a gazdaságot, jogbiztonságot és igazságos versenyt teremtünk
- Átállunk a magas hozzáadott értékre alapuló gazdasági modellre, támogatjuk az innovációt
- Megerősítjük a gyenge helyi gazdaságokat célzott támogatásokkal és munkahelyteremtéssel
- Felszámoljuk az értelmetlen közmunkát, segítjük a szociális szövetkezeteket

5) Tudástársadalmat, esélyt minden gyereknek! Szabad és független kultúrát, tudományt és civil szférát!

A tudás és a tanulásra való képesség adja a legjobb esélyt a boldogulásra. Az iskola legyen a gyerekeké! A tudomány, a kultúra és a civil szféra pedig legyen független a politikától, mert ez a siker és a gazdag sokszínűség előfeltétele.

- A tankötelezettséget kiterjesztjük 18 éves korig, felszámoljuk az iskolai szegregációt és kiemelten figyelünk arra, hogy senkinek ne kelljen otthagynia az iskolát
- Gyerekközpontú iskolát teremtünk, csökkentjük az osztálylétszámokat, minden gyereknek biztosítjuk az érettségi lehetőségét és a valódi angol nyelvtudást
- Ingyenessé tesszük az első diploma megszerzését
- Tanszabadságot és tanári szabadévet adunk, csökkentjük az óraszámokat, felülvizsgáljuk a minőségbiztosítási rendszert
- Új közmédiát hozunk létre
- Visszaadjuk a civilek autonómiáját és politikamentesítjük a forráselosztást

- Megszüntetjük az MMA-t és felszámoljuk a Fidesz-klientúrát a kultúrában
- Teret nyitunk az egyetemi és akadémiai kutatóintézeteknek és műhelyeknek

6) Egészséges életet, európai színvonalú egészségügyet!

Az uniós átlaghoz képest a magyarok sokkal rövidebb ideig élnek. Mindenkinek lehetőséget kell kapnia az egészséges, hosszú életre!

- Megelőzési programot vezetünk be: egészséges környezet, életmód és ételmeiszer; kötelező szűrés mindenkinek
- 50%-os béremelést adunk az ápolóknak és szakdolgozóknak
- Nagymértékben bővítjük a kórházak eszközellátását, visszaszorítjuk a kórházi fertőzéseket, lerövidítjük a várólistákat
- Színvonalas és elérhető háziiorvosi ellátást biztosítunk mindenhol

7) Nők és férfiak: felszámoljuk az egyenlőtlenségeket!

A nők alárendeltségének egyszer és mindenkorra véget kell vetni.

- Egyenlő munkáért egyenlő bért biztosítunk
- Nemi kvótát vezetünk be a választásokon és a tőzsdei cégek vezetésében
- Bevezetjük a 3 hónapos apai GYED-et, a kismamáknak a részmunkaidő lehetőségét
- Azonos jogokat biztosítunk az azonos nemű pároknak
- A rendszer átalakításával drasztikusan visszaszorítjuk a nők és gyerekek elleni erőszakot

8) Kiírtjuk a burjánzó korrupciót, igazságot szolgáltatunk a Fidesz-károsultaknak

A Fidesz bűnözőállamában a kormányzás a lopásról szól. A kormányváltás után:

- Visszavesszük a közpénzből lopott óriásvagyományokat
- Oligarcha-adót és progresszív földadót vezetünk be
- Felállítjuk a Korrupcióellenes Ügyészséget és a Közérdekvédelmi Központot; átláthatóvá tesszük a politikusok és családtagjaik vagyonát

- Kárpótoljuk a Fidesz-rezsim áldozatait: a botrányos magánnyugdíjpénztár-, trafik-, föld- és devizahitel-ügyek kárvallottjait és a Fidesz-maffia által megzsarolt vállalkozókat

9) Mindenki szava számít: részvételi demokráciát, digitális állampolgárságot!

Megteremtjük a valódi hozzáférést a demokráciához és az állami szolgáltatásokhoz.

- Új Alkotmányt adunk és új Alkotmánybíróságot választunk
- A választójogot 16 éves korra szállítjuk le, elvárássá tesszük a választási részvételt
- Bevezetjük az internetes szavazást a választásokon és népszavazásokon
- Ingyenes internetelérést biztosítunk az egész országban
- Megfelezzük az állampolgárok és a jogi személyek adminisztratív terheit
- Bevonjuk a döntésekbe a helyi közösségeket, visszaadjuk az önkormányzatiság értelmét

10) Egészséges környezet ma: esély az unokáinknak holnap

Élhető bolygót, tiszta földet, vizet és levegőt kell hagynunk az utánunk jövő nemzedékeknek – ehhez azonban ma kell elkezdenünk a környezetpusztítás visszaszorítását és egy biztonságosabb, egészségesebb környezet megteremtését.

- Paks2 helyett megújuló energiával látjuk el Magyarországot
- Évi 200 milliárdos energiahatékonysági lakásfelújítási programot indítunk
- A közösségi- és kerékpáros közlekedés fejlesztésével zöld városokat építünk
- Megvédjük és bővítjük a városi zöldfelületeket, felszámoljuk a rozsdazónákat
- Szigorítjuk a kibocsátási normákat, csökkentjük a vegyszerhasználatot, egészséges élelmiszert biztosítunk
- Csökkentjük a nyersanyag-felhasználást és a hulladéktermelést; megcélozzuk a körkörös gazdaságot
- 2040-re kivezetjük a benzines és dízel járműveket, 2050-re karbonsemlegessé tesszük Magyarországot

11) Magyarok Európában és a világban

Átlátható, szociális, fenntartható és erős Európai Unióért dolgozunk, és azért, hogy minden magyar, éljen bárhol a világban, megőrizhesse és továbbadhassa nemzeti identitását és részt vehessen a magyar politikai közösség életében.

- Az Uniót meg kell erősítenünk: közös adóbevételek, közös szociális rendszer, uniós ügyészség; európai minimálbér és uniós alapjövedelem
- Az emberbe kell befektetni: az uniós támogatásokat a pályázatlovagok helyett az állampolgárok kapják utalványként!
- Titkos alkuk helyett közvetlenül választott képviselők és vezetők szabjanak irányt az EU-nak!
- Fejlesztjük a külhoni magyar kulturális és oktatási intézményrendszert
- Megerősítjük a külképviseleteket a kint élő magyarok támogatása érdekében
- Kiterjesztjük a szolgáltató államot a határokon túlra: kormányablakokat nyitunk a nagykövetségeken

1. Alapjövedelem, alapnyugdíj, ápolási díj: vége a nincstelenségnek és a kiszolgáltatottságnak

Az Alapjövedelem rendszere garantálja a létbiztonságot, a méltó időskort, sőt, a magasabb béreket – de fel fogjuk számolni a gyermekéhezést és a tartós betegségek miatti mélyszegénységet is.

- *Havi 30 ezer forint a gyerekeknek, 60 ezer a felnőtteknek, 90 ezres minimum a nyugdíjasoknak*
- *Nettó 150 ezer forintos minimál- és 250 ezres átlagbér a dolgozóknak*
- *A közétkeztetés kiterjesztésével felszámoljuk a gyermekéhezést*
- *Munkaviszonyként ismerjük el a beteg családtagok ápolását*

Alapjövedelem

Ma Magyarországon csak a kiváltságos keveseknek adatik meg az anyagi biztonság nyugalma. Az emberek közel háromnegyede (72%, Eurostat) nem tudna kifizetni egy hirtelen jött, pártízezer forintos kiadást. Milliók élnek napról napra vagy hónapról hónapra; sokaknak szinte semmije sincs, mások okkal aggódnak azon, hogy elveszítik a kevéske jövedelmüket, vagy hirtelen megínog a létalapjuk.

Nem csoda, hogy a magyarok tömegei félnek a holnaptól; feszültek, stresszesek, frusztráltak. A reményvesztettek országa lettünk, ahonnan – megunva a jövőtlenséget – százezrek vándorolnak ki, és ahol milliók adták fel a reményt, hogy a sorsuk valaha jobbra fordulhat.

Sokan éreznek dühöt és irigységet is, hiszen azt látják, hogy az elmúlt két és fél évtizedben néhány ezer ember kezében hatalmas vagyonok halmozódtak fel – sokszor érdemtelenül, vagy egyenesen törvénytelenül. És azt is látják, hogy mindegy, ki milyen keményen küzd, ha az életkilátásokat alapvetően az határozza meg, ki hova születik.

Érthető, hogy megszűnt a bizalom a hatalmi elit felé, amely hagyta, sőt, támogatta egy ilyen igazságtalan, az embereket kiszolgáltatottá tévő rendszer kialakulását. Ezért számolhatták fel érdemi ellenállás nélkül a harmadik köztársaságot, és ezért kell a negyediket erős szociális alapra építeni.

Egy olyan országban, ahol mindenki számára adott az alapvető létbiztonság, ahol az előrejutás szorgalom és tehetség kérdése, ahol nincsenek irritáló egyenlőtlenségek, ott az emberek boldogabbak

és egészségesebbek, jobban teljesítenek a gyerekek az iskolában és a felnőttek a munkában, több a bizalom és kevesebb a bűnözés, erősebb a szolidaritás és a demokrácia.

Mi, a Párbeszéd közössége egy ilyen országban szeretnénk élni, ezért dolgoztuk ki és képviseljük következetesen az Alapjövedelem programját (www.alapjovedelmet.hu).

Az Alapjövedelem egyszerre teremt létbiztonságot mindenkinek és jelent béremelést az alulfizetett dolgozóknak. Az Alapjövedelem elvével a felnőtt magyarok 76%-a egyetért (Republikon, 2016 május).

Kiszámoltuk: az állami bevételek és kiadások radikális újragondolásával garantálható minden felnőttnek egy havi 60 ezres, minden gyereknek havi 30 ezres járandóság, miközben a nettó minimálbér 150 ezer, a nettó átlagbér nagyjából havi nettó 250 ezer forintra emelkedne.

Az Alapjövedelem bevezetésével felszámolhatjuk a nincstelenséget, harmadával csökkenne a létminimum alatt élők száma, továbbá megugranak az alacsony és közepes jövedelmek.

A jövedelmek emelésével nő a vásárlóerő és így a gazdasági aktivitás, illetve jelentős forrás áramlik a hátrányos helyzetű kistérségekbe.

A kereslet ugrásszerű erősödésével és a csak kismértékben növekvő bérköltség mellett megugró nettó fizetésekkel javul a magyar mikro-, kis- és középvállalkozások helyzete.

Az Alapjövedelem által kiváltott, kisebb összegű támogatások megszünése jelentős adminisztratív terhektől szabadítja meg a központi kormányzatot és a helyi önkormányzatokat; az így felszabaduló munkaerő pedig a társadalmi szolgáltatások fejlesztésében hasznosulhat.

A feltétel nélküli alapjövedelem bevezetésével a legsérülékenyebb csoportok – mélyszegénységben élők, kistelepüléseken lakók, gyereket egyedül nevelők, betegséggel vagy fogyatékkal élők, funkcionális analfabéták és alacsony végzettségűek – helyzete javul a legjobban, akik ma sokszor nem kapják meg az őket megillető támogatásokat sem.

De személyes anyagi helyzetét tekintve ötből négy ember jól jár az Alapjövedelem bevezetésével, és közvetve mindenki, az egész társadalom nyertese lesz az Alapjövedelem rendszerének.

Az Alapjövedelem Magyarországon akár egyik évről a másikra bevezethető, bár az átállás előkészítése és a társadalmi konszenzus kialakítása érdekében hasznos lehet a finnországihoz hasonló, széles körű kísérlet megvalósítása is. A Párbeszéd azonban ennél messzebbre is tekint. Az Európai Unió megerősítésével, részben közös adó- és szociálpolitikával középtávon reálissá válik egy uniós

alapjövedelem megteremtése is – ebben a Párbeszéd szövetségesei az Európai Parlamentben képvisellel rendelkező zöld és baloldali pártok (bővebben ld. 11. pont).

Minden előnye mellett az Alapjövedelem csak egy eszköz, nem maga a cél. A cél a biztonság megteremtése és a kirívó társadalmi egyenlőtlenségek mérséklése. Utóbbi jól mérhető és számszerűsíthető érték, ezért a Párbeszéd szerint az egyenlőtlenségcsökkentési célt rögzíteni kell az államháztartási törvényben előírt három éves középtávú prognózisban, valamint a költségvetési törvényben és az EU-nak elküldendő konvergencia tervekben is, hasonlóan az államadósság-csökkentési és a költségvetési hiánycélhoz. Ez azt jelenti, hogy háztartási jövedelmi tizedenként vizsgálni kell az egyenlőtlenség alakulását, és meghatározni az egyenlőtlenségcsökkentési célértéket, amelyet a kormány köteles érvényesíteni az adó- és újraelosztási politikában, a Költségvetési Tanácsnak pedig ez alapján is véleményeznie kell majd a költségvetési törvényeket.

Alapnyugdíj és nyugdíjemelés

Az Alapjövedelem minden felnőtt korú állampolgár, így természetesen nyugdíjas korú honfitársaink számára is garantál legalább 60 ezer forintnyi jövedelmet. Azt gondoljuk azonban, hogy akik ledolgoztak egy életet, vagyis összegyűjtöttek elegendő szolgálati időt, azok korábbi jövedelmüktől függetlenül megérdemlik, hogy nyugdíjuk elérje legalább a létminimum szintjét. Ez ma nagyjából 90 ezer forintot jelent egy egyszemélyes háztartásnak; a cél tehát az, hogy a differenciált nyugdíjemelésnek köszönhetően néhány év alatt a legalacsonyabb nyugdíjak 90 ezer forintra nőjenek.

A differenciált nyugdíjemelés azt is jelenti, hogy minden átlag alatti nyugdíj gyorsabban növekszik, miközben a sokszázézes nyugdíjak nem nőnek az évig. Sőt, a Párbeszéd nyugdíjplafont húzna: nem gondoljuk, hogy a közös kasszából milliós nyugdíjakat kéne fizetni. A szakszervezetekkel és a nyugdíjas szervezetekkel konzultálva a legnagyobb nyugdíjat az átlagbér 2,5-3-szorosa körül érdemes meghatározni.

A nyugdíjak emelésének meghatározásakor a jövőben a nyugdíjas fogyasztói kosarat kell alapul venni, hiszen az idősek jellemző fogyasztása eltér az aktív háztartásokétól. Meg kell előzni a nyugdíjemelés politikai fegyverként való felhasználását: büntetőjogi eszközökkel fogjuk szankcionálni a költségvetésben előrejelzett drágulás mértéke alatti nyugdíjemelést.

A kényszernyugdíjazás eltörlése

Véget vetünk annak a jogsértő állapotnak, amely kényszernyugdíjazta közalkalmazottak és köztisztviselők tízezreit, miközben az országgyűlési képviselők a milliós tiszteletdíjuk mellé továbbra is megkapják a több százezer forintos nyugdíjukat. Egyszerű a megoldás: el kell törölni a nyugdíj melletti munkavállalás tilalmát!

Korengedményes nyugdíj

Visszaállítanánk a korengedményes nyugdíj intézményének egy még rugalmasabb formáját, ami az idős munkavállalók biztonságát szolgáló eszköz lehet. A korengedményes nyugdíjjal jól jár az állam, a munkáltató és a munkavállalók is. A munkáltató kifizeti a nyugdíjkorhatárig járó összeget a nyugdíjfolyósító intézetnek, így a munkavállaló korábban nyugdíjba vonulhat. A munkáltató vállal át terhet az államtól, ezért teljességgel érthetetlen, miért törölte el a kormány ezt a lehetőséget – hiszen a költségvetés is nyer azzal, hogy nem kell segínyt adnia munkanélkülivé vált idősöknek.

Szolgálati nyugdíj

A kormány 2012 január elsejétől a személyi jövedelemadó mértékével lecsökkentette a szolgálati nyugdíjakat és átkeresztelte azokat szolgálati járandósággá, valamint eltörölte a szolgálati nyugdíjba vonulás lehetőségét. Az állam önkényes és egyoldalú lépése a mélységesen cinikus, morálisan igazolhatatlan volt. A rendvédelmi dolgozók annak tudatában vállalták a gyakran veszélyes és megerőltető szolgálatot, hogy karrierjük végén, még az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése előtt nyugdíjba vonulhatnak. A kormány ezt a megállapodást rúgta fel azzal, hogy a szolgálati nyugdíjakat lecsökkentette és az újonnan nyugdíjba vonulók előtt a lehetőséget megszüntette.

Ezt az igazságtalanságot azzal lehet jóvá tenni, hogy a szolgálati járandóságot visszaalakítjuk szolgálati nyugdíjjá, mégpedig akkora összegűvé, amely az utólag kivetett sarc nélkül lenne.

A gyermekéhezés felszámolása

Minden pozitív hatása mellett is ki kell mondanunk: az Alapjövedelem nem csodaszer. Van két olyan élethelyzet, amely az Alapjövedelem bevezetése esetén is jelentősen növeli a szegénységi kockázatot:

az egyik a gyermekvállalás, a másik az, ha a családban valaki tartós betegséggel vagy fogyatékkal él, különösen, ha emiatt folyamatos ápolásra szorul.

Ezért az Alapjövedelem programját ezen a két területen további intézkedések egészítik ki. A szegénységben élő gyermekes családok számára különösen fontos az élhető, egészséges otthon (ld. 2. pont), az esélyteremtő iskola (ld. 4. pont), és az, hogy a gyermekek minden nap egészséges, tápláló meleg ételhez jussanak. A Párbeszéd eddig is keményen küzdött a gyermekéhezés felszámolásáért, és az Alapjövedelem bevezetése után is ragaszkodunk hozzá, hogy a rászoruló gyermekek a közétkeztetési rendszeren keresztül ne csak iskolaidőben, hanem hétvégén és az iskolai szünetek idején is legalább naponta egyszer meleg ételhez jussanak.

Ápolási díj emelése

A betegséggel és fogyatékkal küszködő emberek és családok számára segítséget jelent az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés javítása (ld. 5. pont) és a munkán keresztüli beilleszkedés támogatása (ld. 3. pont) mellett az, hogy a valóban állandó otthoni ápolást és ellátást igénylő hozzátartozók gondozását munkaviszonyként ismerjük el, ennek minden jogi és anyagi következményével.

A ma nettó 28-50 ezer forintos ápolási díjakat a többszörösére kell emelni: a kiemelt ápolási díjat a minimálbérhez kell igazítani, és ehhez arányosítani az alacsonyabb ellátásokat, figyelembe véve az Alapjövedelem összegét is.

2. Élhető otthont mindenkinek!

Mindenkinek lesz hol laknia: egészséges és megfizethető otthonokat teremtünk, a jómódúak ingatlanvásárlásainak több tízmilliós támogatása helyett a rászorulókat lakhatásuk támogatását segítjük.

- *Átalakítjuk a CSOK-ot, országossá tesszük a lakásfenntartási támogatás zuglói modelljét*
- *100 ezer szociális bérlakást, 25 ezer kollégiumi férőhelyet építünk 4 év alatt*
- *Lakbérplafont vezetünk be, megelőzzük a kilakoltatásokat, felszámoljuk a hajléktalanságot*

Magyarországon lakhatási válság van: tízezrek élnek az utcákon, százezreket fenyeget a hajléktalanná válás, milliók élnek lakásszegénységben, egészségtelen körülmények között, és a legtöbb fiatalnak alig megoldható problémát jelent az otthonteremtés.

A lakhatási szegénység 2,5 millió embert érint. Az Eurostat adatai szerint félmillióan élnek olyan lakásban, melyben nincs WC, minden negyedik ember lakásának pedig beázik a teteje, nedvesek a falai, a padlója vagy penészesek az ablakai, falai. Minden harmadik gyermek lakik olyan lakásban, amely ázik és penészes. Ez nem is csak lakhatási kérdés, ez az egyik legsúlyosabb népegészségügyi probléma is egyben.

Minden tizedik magyar lakásában nem megoldott a szennyvízelvezetés, közel 150 ezer lakásban nincs bekötve az ivóvíz. A magyar lakosság fele túlszűfolt lakásokban él, 300 ezren pedig szegénytelepeken. A lakosság hatoda nem tudja megfelelően befűteni a lakását télen.

Lakhatáshoz való jog

Ahhoz, hogy ezen változtassunk, alanyi joggá kell tenni a méltó lakhatáshoz való jogot, melyet alkotmányba foglalunk. Ez maga után vonja az elhelyezés nélküli kilakoltatás tilalmát is.

A Párbeszéd meggyőződése szerint egy köztársaságban minden állampolgár számára garantálni kell az emberhez méltó létfeltételeket, közülük is kiemelten a lakhatást. A köztársaság polgárait szolgáló államnak tehát kötelessége, hogy megelőzze a hajléktalanná válást, valamint hogy támogassa a korszerű és egészséges otthonok elérhetővé válását mindenki számára.

Bérlakás építés, szociális lakásügynökségek

Magyarországon az elérhető bérleti díjú szociális bérlakások aránya mindössze 1,5%, miközben több

tízezer lakás áll üresen. A közösségi bérlakásszektor létrehozásával azonban segíteni lehet a szegényeken, a fiatalokon. Meg lehet akadályozni a hajléktalanná válást, csökkenteni lehet vele a lakhatás költségeit. Ezért kiterjedt szociális bérlakásépítési és kollégiumi férőhelybővítő programot indítunk: a cél az, hogy négy év alatt 100 ezer szociális bérlakás és 25 ezer kollégiumi férőhely jöjjön létre.

A szociális lakásügynökségek létrehozásával pedig a magáningatlanok bevonása is lehetővé válik. A magánérős új társasház-építések során előírnánk, hogy meghatározott arányú lakást szociális bérlakás céljára igénybe vehet az önkormányzat; ezt az ingatlanfejlesztő és az önkormányzat kötelezően egy megállapodásban rögzítené, már az engedélyezési eljárással párhuzamosan.

A bérlakásszektor kiépítését nehezíti, hogy a mai napig zajlik az önkormányzati lakásvagyon felélése és elkótyavetyélése, sokszor áron alul, a politikai holdudvar számára. A lakástörvény módosításával ennek véget vetünk. Álláspontunk szerint az önkormányzatok a lakásállomány megtartásával és bővítésével tudják a leghatékonyabban orvosolni a helyi lakhatási problémákat.

A bérlakások számának gyors növelése forrásigényes feladat: ennek érdekében át kell alakítani a lakástámogatások ma rendszerét, amely a CSOK-on keresztül legnagyobb mértékben az új lakás építésére képes, tehetős családokat támogatja, akár több mint 20 millió forinttal. Ha ehelyett állami, önkormányzati bérlakásokra költünk, akkor hasonló számú, de sokkal kevésbé tehetős család lakhatását tudjuk megoldani, miközben nő a közösségi (állami, önkormányzati) vagyon és a rendszeres jövedelem is.

Lakbérplafon

Az egyetemisták, főiskolások, a dolgozó kisjövedelműek számára gyakorlatilag nincsenek megfizethető lakások, albérletek a nagyvárosokban, miután az utóbbi időszakban legalább megduplázódtak a lakbérek. Ezért maximalizálnánk az önkormányzati és magánlakások lakbéreit az ingatlan paraméterei alapján, mindaddig, amíg létre nem jön elegendő szociális bérlakás és kollégiumi hely, és lejjebb nem szállnak a piaci árak. A szabályozás a Berlinben sikeresen működő rendszerhez lenne hasonló.

Elsőként lakhatás, teleprehabilitáció

„Elsőként lakhatás” programokat vezetünk be, hogy felszámoljuk a hajléktalanságot. Az „Elsőként lakhatás” programok célja, hogy a hajléktalan emberek számára olyan komplex megoldást kínáljanak, mellyel tartós és önálló lakáshoz juthatnak. Ezek a programok abból az alapvetésből

indulnak ki, hogy a lakhatás nem a cél, hanem az alapvető feltétele annak, hogy ezek az emberek sikeresen visszailleszkedhessenek a társadalomba.

Napjainkban legalább háromszázezren élnek nyomortelepeken, szegregátumokban. Ennek az embertelen helyzetnek haladéktalanul véget kell vetnünk, amihez telepfelszámolási és teleprehabilitációs programok kellenek. A Párbeszéd – a korábbi gyakorlatokkal ellentétben – olyan komplex (oktatási, munkaerő-piaci, egészségügyi elemekkel kombinált) programokat indítana, amelyek hosszú távú megoldást kínálnak a szegregátumok felszámolására, és amelyekkel ténylegesen megvalósulhat az ezeken a településeken, településrészekben élő emberek társadalmi integrációja.

A hajléktalanság megelőzése

A bajban lévő devizahitel-adósok számára is biztosítjuk a lakhatást, hogy elkerülhető legyen a kilakoltatás, és kárpótlást nyújtunk az elmaradt állami felelősségvállalás miatt. A Nemzeti Eszközkezelő kibővítésével létrehozuk az Ingatlanalapot azok számára, akik 90 napon túli lakáshitel- vagy közüzemidíj-tartozással rendelkeznek, hogy ne váljanak kilakoltatás áldozataivá.

Ezen túlmenően zuglói mintára, megfelelő központi finanszírozással újjáélesztjük a lakásfenntartási támogatást a hajléktalanná válás megelőzésére.

Lakásfelújítás

Közel 3 millió magyar lakik olyan lakásokban, melyeket sürgősen fel kellene újítani. Habár a lakások korszerűsítésére rendelkezésre állnak EU-s források is, a kormányzat ezeket a pénzeket saját magára költi. Ennek a gyakorlatnak véget vetünk, és belekezdünk egy országos, önerő nélküli lakásfelújítási programok megvalósításába, évi 200 milliárdos nagyságrendben (ld. 10. fejezet). Emelni kell a lakások komfortját és energiahatékonyságát, és be kell kötni a közműveket minden háztartásba.

3. Megugró bérek, igazságos adók

150 ezres nettó minimálbér, megadóztatott ügyeskedők, szupergazdagok és óriáscégek

Átfogó béremelési programot indítunk, és a feje tetejéről a talpára állítjuk az adórendszert: ma a keveset keresők több adót fizetnek, mint a magas jövedelműek, a kisvállalkozások tényleges adókulcsa magasabb, mint az óriáscégeké, és az adórendszer a tőkét kedvezményezi a munka helyett. Ennek véget vetünk!

- *Emeljük az alacsony és közepes jövedelmeket az szja célzott csökkentésével, az Alapjövedelem bevezetésével és tudatos bérpolitikával*
- *Visszaállítjuk a nagyvállalatok magasabb társasági adókulcsát, eltöröljük a látványsportok tao-kedvezményeit*
- *Adót vetünk ki a nagy vagyonokra, az offshore ügyletekre, a spekulációra és a környezetszennyezésre*
- *Eltöröljük a kilobbizott adókedvezményeket és bezárjuk az adóelkerülés kiskapuit*

A világon szinte mindenki igazságtalannak tartja, hogy egyre távol a szakadék a szupergazdagok és az átlagemberek, az óriáscégek és a kisvállalkozók között. A Párbeszéd világában nincs helye a kirívó és igazságtalan vagyoni különbségeknek, és nem hagyjuk, hogy adózatlan vagyonok gyűljenek össze a kiváltságos kevesek kezén!

De fel kell ismernünk azt is, hogy az alacsony jövedelmekre építő fejlődési modell zsákutcába vezet. A növekvő egyenlőtlenségek, a terjedő dolgozói szegénység, a kizsákmányolt és rossz egészségi állapotú munkavállalók annak a következményei, hogy a bérek emelése évtizedek óta elmarad a gazdasági növekedés mértékétől, és folyamatosan nő a különbség a legkisebb és a legnagyobb bérek között.

Az emberekbe való befektetésre alapozó fejlődés egyik fő pillére a társadalmi infrastruktúra fejlesztése mellett a tudatos bérpolitika, ami ma Magyarországon a kis-közepes jövedelmek gyors emelését kell jelentse.

Többkulcsos személyijövedelem-adó

A 2010-ben erőszakosan bevezetett egykulcsos személyi jövedelemadó-rendszerrel tíz emberből nyolc

rosszabbul járt: a többségnek csökkenő életszínvonalat, a legjobban keresőknek havonta akár több százezres pluszpénzt, a társadalomban pedig növekvő egyenlőtlenséget hozott. Mindemellet visszafogta a gazdaságot, a vállalkozásokat is azzal, hogy az alacsony béreknél jelentősen megemelte az adóéket, ezzel csökkentve a nettó fizetéseket és így a vásárlóerőt.

Az egykulcsos adó egyébként is mélyen igazságtalan: az egyre túlzóbb jövedelmi különbségeket nem mérsékli, hanem felnagyítja, és ugyanolyan mértékben adóztatja azt, aki már az étkezésen vagy a fűtésen spórol, mint azt, akinek magánhelikopterre is telik.

Ideje ezt az igazságtalanságot megszüntetni, és újra bevezetni a progresszív szja-rendszert!

Javaslatunk értelmében három jövedelemadózási sáv jönne létre: a minimálbérig nulla kulcsos szja, a minimálbértől az átlagbér duplájáig a jelenlegi, 15 százalékos kulcs; az átlagkereset kétszeresétől pedig 30% százalékos adókulcs. Mivel a felső kulcs csak a sávhatár feletti jövedelmet érinti, ezért nettó összehatás alapján a középosztály és az alacsony jövedelműek a javaslat legnagyobb nyertesei, többletterhet csak az átlagjövedelem duplája felett viselne a legjobban kereső néhány százaléknyi munkavállaló.

A többkulcsos szja-rendszer az Alapjövedelemmel (ld. 1. fejezet) kiegészítve 150 ezres nettó minimálbért, 170 ezres garantált bérminimumot és kb. 250 ezres nettó átlagbért jelent.

Bérpolitika

Az szja-rendszer átalakítása mellett az államnak tudatosan be kell avatkoznia a bérek alakulásába. A legkisebb bérek emelését illetően a szakszervezetek minimálbérré és garantált bérminimumra vonatkozó ajánlásait tartjuk irányadónak, azzal a megjegyzéssel, hogy a nettó bérek emelkedése – elsősorban a kkv szektor számára – nem járhat a bérköltségek radikális növekedésével. Ezt a dolgozói alapjövedelem és az szja-rendszer átalakítása mellett célzott járulékkedvezményekkel lehet biztosítani.

Átalakítjuk az ágazati bérajánlások rendszerét is (ld. 4. fejezet), valamint a nemek közti esélyegyenlőség érdekében adatszolgáltatásra kötelezzük a munkáltatókat (ld. 7. fejezet).

A közszolgálatban az életpálya-modellek „oszd meg és uralkodj” elvet követő, a köztisztviselőket és közalkalmazottakat egymás ellen kijátszó politikája helyett visszatérünk az egységes közalkalmazotti bértáblához, a kilenc éve nem változott alapilletmény 50% fölötti emelésével.

Vagyonadó a felső tízezernek

Szerte a világon egyre nőnek a vagyoni egyenlőtlenségek; egyre kevesebbek kezén halmozódik fel egyre több pénz és erőforrás. Magyarországon ráadásul a nagy vagyonok többsége a politikai kapcsolatokon keresztül, és/vagy a szürke-fekete gazdaságban keletkezett – vagyis a szupergazdagok többsége törvénytelenül, de legalábbis erkölcstelenül halmozta fel a vagyonát.

A Párbeszéd célja, hogy megállítsa az egyenlőtlenségek további növekedését, amelyek már most is szétfeszítik a társadalmat, és megteremtse annak a jogi keretét, hogy a felső tízezer visszajuttasson valamicskét a vagyonából a társadalomnak, amelynek a meggazdagodását köszönheti.

A Párbeszéd javaslata egyszerű: évi 1%-os vagyonadó a leggazdagabb 1 ezreléknek. Ez azt jelenti, hogy a legalább százmilliós vagyonok tulajdonosait vonjuk be intenzívebben a közteherviselésbe.

A nemzetközi példák több lehetséges megoldást mutatnak. Norvégiában például egy százalékos adót vetettek ki a nettó vagyonra. Spanyolországban az adó progresszív, 0,2%-tól 2,5 %-ig terjednek a kulcsok. Itt az adóztatandó körből kivonták az ingatlant, ahol a tulajdonos lakik, ha az 300 ezer euró alatti, de nem kell beleszámolni a családi vállalkozást sem, ha az megfelel bizonyos feltételeknek.

A Párbeszéd olyan vagyonadót akar, amely csak a valóban a jelentős vagyonokat érinti. A felső tízezer adójáról van szó.

Nem számíthat vagyonelemnek az a ház vagy lakás, amelyben az adózó lakik, hiszen Magyarországon egyelőre nem elterjedtek a bérlakások és a saját lakására, házára senki nem néz vagyonelemként. Előfordul nem egyszer az is, hogy viszonylag értékes ingatlanban alacsony vagy közepes jövedelmű háztartás él. Nem számít vagyonelemnek az a mikrovállalkozás sem, amely mérlegfőösszege 100 millió alatti, s a tulajdonos részt vesz a működtetésében. Ezeken kívül viszont minden vagyonelem beleszámít a vagyonba: a hazai és külföldi ingó (gépkocsi, jacht, magánhelikopter, ékszer stb.) és ingatlan vagyon (lakás, föld, ház, külföldi nyaraló), műkincs, értékpapír, vagyoni értékű cégrész (cégformától függetlenül – kft. is, külföldi cég is, többsoros tulajdonlás esetén arányosan a kapcsolódó cégek is), illetve természetesen a banki betét és a készpénz.

Az adó mértéke évi 1% a vagyon 100 millió feletti részére. A cél nem a gazdagok „büntetése”, hanem bevonásuk a közteherviselésbe.

Örökösödési adó és mobilitási alap

Magyarországon jelenleg is van örökösödési adó (illeték), amely alól azonban néhány éve az egyenesági rokonok mentesülnek. Az érdemi örökösödési adó hiánya nagyon rossz üzenet; arról szól, hogy van, aki az elitbe születik, van, aki nem, és ez így van jól, nem is kell semmit sem tenni az esélyek kiegyenlítéséért.

Hazánkban az emberek életkilátásait egyre inkább a születési helyzet, és egyre kevésbé a saját teljesítmény határozza meg, ami egyéni és társadalmi szinten is hatalmas károkat okoz. A Párbeszéd elkötelezett a mobilitási csatornák kiszélesítése mellett, mert úgy gondoljuk, hogy mindenkinek jár az esély a felemelkedésre, és senkinek sincs bérelt helye az elitben. A siker ne a családi háttéren, hanem a tehetségen és szorgalmon múljon!

Ezért ismét kiterjesztjük az egyenesági rokonokra is az örökösödési adót. A jelenleg 18%-os adómértéket az örökölt vagyon 50 millió feletti részére kell megfizetni; kivételt képez ez alól az örökös saját lakhatását célzó ingatlan öröklése. A befolyó bevételekből az állam köteles előremozdítani a társadalmi mobilitást és a tehetséggondozást.

Az Egyesült Királyságban például 40 százalék az örökösödési adó kulcsa, amelyet 325 ezer font feletti örökségnél kell fizetni. Az Egyesült Államokban a kulcs progresszíven növekvő, s egymillió dollárnál szintén eléri a 40 százalékot. Japánban ennél magasabb a legfelső adókulcs: 600 millió yen felett 55 százalék 2015-től.

Az örökösödési adó gondolata mögött az a gondolat húzódik meg, amelyet a világ leggazdagabb embereinek egy része – aki a tehetségükből gazdagodtak meg – maguk is átéreznek. Egyszerűen nem igazságos, hogy valaki pusztán a születése jogán milliárdos legyen. Mindenkinek a saját lábán is meg kell tudni állni – s nem csak beszélni erről.

Warren Buffett és Bill Gates (a világ harmadik leggazdagabb és a leggazdagabb embere) gyakorlatilag az egész vagyonukat elosztogatják még életükben, és az utódokra csak egy kis pénzmagot hagynak. Piketty a Tőke a 21. században című művében alaposan alátámasztotta: az örökösödés intézménye hozzájárul a jelentős vagyoni egyenlőtlenségek fennmaradásához.

Offshore adó

Most már tényleg elég az offshore-lovagokból! A Párbeszéd visszaállítja a Fidesz által eltörölt offshore-adót, amely lezárta a pénzkimentés népszerű csatornáját.

30 százalékos forrásadót vetünk ki az offshore cégeknek átutalt szolgáltatási díjakra, jogdíjakra és kamatokra. Emellett a magánszemélyek offshore-cégekből származó, de fel nem vett jövedelmei után is meg kell fizetni a személyi jövedelemadót.

Spekuláns adó

Az állampolgárok létszükségleteit biztosító banki tranzakciók helyett a nagy pénzügyi intézmények spekulatív tőke mozgásait kell bevonni a közteherviselés alá, ezért elköteleztünk vagyunk az európai szintű pénzügyi tranzakciós adó (más néven: Tobin-adó) bevezetése mellett.

Ennek egy egyszerűsített, még súlyos terhet nem jelentő mértékű bevezetését javasoljuk önállóan, nemzeti szinten is.

Társasági adó

A kis- és nagyvállalatok erősen eltérő alkupozíciójának eredménye a kisvállalkozások magasabb adóterhelésében és emiatti versenyképtelenségében mutatkozik meg. A Párbeszéd fel fogja számolni a nagyvállalatok adóelőnyét, legyenek bár normatív alapúak vagy egyedi megállapodásból fakadóak.

A társasági adókulcs leszállítása az adóparadicsomok szintjére züllesztette Magyarországot. Az egységesen 9%-os kulcs azt jelenti, hogy a legnagyobb cégek, amelyek az elvben 19%-os kulcs mellett is átlagosan 6%-os effektív adóval szembesültek csak, a jövőben szinte semmit nem fognak befizetni a költségvetésbe a Magyarországon megkeresett nyereségük után. Ez tarthatatlan! Ezért visszaemeljük 19%-ra a társasági adó felső kulcsát, és visszaállítjuk a társasági adó kedvezményes kulcsának sávhatárát 50 millió forintra, hiszen egy félmilliárdos adóalappal bíró cég már nem minősül támogatásra szoruló kisvállalkozásnak.

Felülvizsgáljuk és eltöröljük az értelmetlen, de a költségvetést százmilliárdoktól megfosztó adókedvezményeket, mindenekelőtt a látvány-csapatsportok TAO-kedvezményét.

Lezárjuk a transzferárazás és más, az „agresszív adóoptimalizáció” eszköztárába tartozó trükközések lehetőségét annak érdekében, hogy az itt megtermelt jövedelem itt is adózzon.

Karbon adó

A vállalati szféra, a szállítás és a közlekedés kell legyen az alanya egy széles körű szénadónak, amely a széndioxid (és más károsanyagok) kibocsátásához köti az adóterhelés mértékét. A cél nem elsősorban a költségvetési bevételek növelése, hanem a kevésbé környezetszennyező technológiákra, szállítási módokra való átállás ösztönzése.

4. Több munkahely, több pihenés, jövőbarát gazdaság

A túlhajtott embereknek több pihenésre és nagyobb biztonságra, a magyar gazdaságnak pedig több valódi, termelékeny és jövőbarát munkahelyre; képzetebb, egészségesebb és pihentebb munkavállalókra van szüksége a fejlődéshez.

- *Támogatjuk a munkaidő csökkentését, véget vetünk a munkaidőn túli dolgoztatásnak*
- *Új, munkavállaló-barát munka törvénykönyvet dolgozunk ki, megerősítjük a szakszervezeteket*
- *Kifehérítjük a gazdaságot, jogbiztonságot és igazságos versenyt teremtünk*
- *Átállunk a magas hozzáadott értékre alapuló gazdasági modellre, támogatjuk az innovációt*
- *Megerősítjük a gyenge helyi gazdaságokat célzott támogatásokkal és munkahelyteremtéssel*
- *Felszámoljuk a közmunkát, segítjük a szociális szövetkezeteket*

Munkaidő-csökkentés

A Párbeszéd meggyőződése, hogy mindenkinek igénye van az értékteremtő munkára, de úgy véljük: a bér munka nem az élet értelme. Létre kell hoznunk a munka és a magánélet új egyensúlyát!

Ma túl kevesen vannak állásban, ők viszont túl sokat dolgoznak. És túl sokan végeznek olyan munkát, amiért semmilyen anyagi megbecsülés nem jár – erre is válasz az Alapjövedelem (ld. 1. fejezet).

Mi a fizetett és nem fizetett munkák egyenlőbb elosztását szeretnénk elérni: dolgozzunk kevesebbet a megélhetésért, s ugyanakkor jusson több idő kinek-kinek saját magára és a szeretteire. Az emberi civilizáció és a technológia fejlődése egyre inkább lehetővé teszi, hogy a munka világában olyan új egyensúlyt alakítsunk ki, amely mindannyiunkat közelebb visz a teljes és boldog élethez.

A ledolgozott órák száma az egész világon folyamatosan csökken: az 1950-es évekhez képest – amikor már a heti 40 órás rezsim volt a meghatározó – harmadával kevesebb időt dolgozunk. A szabályozás mégsem követi a valóságot: itt az ideje, hogy a politika felzárkózzon az élethez!

A munkaidő csökkentésével nagymértékben nőne a termelékenység, az életminőség és a valódi foglalkoztatottság is, amely ma, a kormány statisztikai trükkjei ellenére a valóságban továbbra is az uniós átlag alatt van.

Ezért a Párbeszéd úgy látja: el kell kezdeni a társadalmi érdekegyeztetést a munkaidő csökkentésének mértékéről, ütemezéséről és részletkérdéseiről. Meggyőződésünk, hogy az állam, az önkormányzatok

és a nagyvállalati szektor már néhány éven belül képes lehet érdemi eredményeket elérni a kötelező munkaórák lefaragása terén. A hamar megmutatkozó társadalmi előnyök, az új norma elterjedése és megfelelő gazdasági ösztönzők pedig a kis- és közepes vállalatok és civil szervezetek világában is komoly változásokat hozhatnak a következő évtizedben.

Az ötnapos munkahetet annak idején a munkavállalók összefogása kényszerítette ki a munkáltatók ellenében – változatlan fizetések mellett. Maguk a munkáltatók is meglepődtek, hogy a munkaidő csökkentésének hatására milyen nagymértékben emelkedett a dolgozók termelékenysége. Ezen ma már nem csodálkozunk: számos felmérés mutatja, hogy a munkaidő csökkentése emeli a munkateljesítményt, emellett segíti a dolgozók egészségének megőrzését.

Az Egyesült Államokban 1886-ban még rendőrök fojtották vérbe a rövidebb munkanapért szervezett tüntetést (erre emlékezünk május elsején). 1926-ban azonban a Ford autógyárban maga a tulajdonos döntött úgy, hogy a vállalatnál a 40 órás munkahetek lesznek. 1938-ban országosan is bevezették 44 órás, majd 1940-ben a 40 órás munkahetet. Nyugat-Európában a munkaidő csökkentésének folyamata messzebbre jutott: immár a 40 óra alatti munkahét, a heti 37-38 óra a jellemző.

Bár mindig voltak és lesznek, akik visszaforgatnák az idő kerekét, illetve egyoldalúan kedveznének a nagyvállalkozóknak – emlékezetes annak a magyar nagyvállalkozónak az esete, aki néhány éve a hatnapos munkahét újbóli bevezetését javasolta – a jövő a munkaidő-csökkentésé. A statisztikák egyértelmű összefüggést mutatnak: azokban az országok termelékenyebbek – és jobban fizetettek – a munkavállalók, ahol kevesebb időt töltenek a munkával. Svédországban jelenleg a 30 órás munkahét bevezetésével kísérleteznek, biztató eredményekkel: az első tapasztalatok szerint javult a dolgozók teljesítménye és egészségi állapota.

A munkaidő-csökkentés kéz a kézben jár az atipikus foglalkoztatás terjedésével, ezért támogatjuk a munkavállalók igényeire reagáló, rugalmas foglalkoztatási formákat is: a részmunkaidős foglalkoztatást, a távmunkát, a rugalmas munkaidőt. Ezek lehetővé teszik, hogy a sajátos

élethelyzetben lévő emberek ne szakadjanak ki a munka világából, ezzel – az Alapjövedelem bevezetése, megfelelő bérszínvonal és a munkavállalói jogok erősebb védelme mellett – biztosítják a megélhetést és a társadalmi integrációt.

Közmunka helyett foglalkoztatáspolitikai

A közmunka bizonyítottan zsákutca: konzerválja a nyomort és a kiszolgáltatottságot, és nem visz közelebb a valódi munkaerőpiachoz. Ezért le fogjuk zárni ezt a kudarcos kísérletet, és követjük a magasabb foglalkoztatottságú országok jó példáját: abba fektetünk pénzt és energiát, hogy a munkanélküliek megtalálják a nekik való munkát, vagy elsajátítsák azokat a tudásokat és képességeket, amivel képesek lesznek elhelyezkedni. Ezért háromról visszaemeljük kilenc hónapra az álláskeresői járadék maximális időtartamát, és az átképzést, a mobilitási és lakbér-támogatást, az álláskeresőknél nyújtott személyre szabott támogatást, mentorálást fogjuk a középpontba helyezni, hogy valódi, tisztességesen fizetett állásokhoz segítsük a munkát keresőket, és oldjuk a gazdaságban helyenként mutatózó munkaerőhiányt.

Munkavállalói jogok, szakszervezetek, érdekegyeztetés

A munkavállalók kiszolgáltatottságának csökkentése és a jól működő, együttműködésen alapuló gazdaság felé való elmozdulás érdekében helyre kell állítani az Országos Érdekegyeztető Tanács (OÉT) intézményét, és a munkavállalók és vállalkozók képviselőivel közösen új Munka Törvénykönyvét kell alkotni. A Párbeszéd reményei szerint egy ilyen folyamat eredményeként a következő változásokat foglalkoztatásról majd törvénybe:

Betiltjuk a munkaidő utáni rendszeres dolgoztatást. A főnök nem dolgoztathatja munkaidőn túl a beosztottjait, a szabadidőnek el kell válnia a munkaidőtől. A munkahelyi stressz, amely beszivárog az otthonokba is, hozzájárul a keringési és daganatos betegségek terjedéséhez, az életminőség romlásához. Biztosítjuk az offline élethez való jogot! Hosszabb távon a munkáltató is jobban jár kipihent emberekkel.

Ami a munkavállalók szabadságolását illeti, legalább 15 nap szabadságot a munkavállaló által megszabott időpontban lesz kötelező kiadni. Minimum két, de inkább három hét kell a valódi, feltöltő pihenéshez, s ezen túl is vannak olyan élethelyzetek, amikor a munkavállalónak éppen akkor van szüksége a szabadságra. Jelenleg csak 7 napot vehet ki saját döntése alapján a munkavállaló.

Kiszámíthatóbb munkaidőt! Ma túlzottan nagy a mozgástere a munkáltatónak a munkaidő szervezésben, és ezt gyakran a munkavállalók sínylek meg. Szűkíteni kell a munkáltatók mozgásterét a munkaszervezést, a munkaidő beosztását illetően, mert családokat tesz tönkre az egyoldalúan munkaadó-párti szabályozás.

A munkaidőről szóló és más rendelkezések betartásának ellenőrzését az OÉT alá rendelt, és eszköztárában is megerősített munkaügyi felügyeletnek kell végeznie.

Visszaállítjuk a várandósok, továbbá a szülés után, illetve a gyermekgondozási szabadságról visszatérők felmondási védelmét. Visszaállítjuk azt a korábbi szabályt is, hogy a jogellenesen elbocsátott munkavállalót a bíróság visszahelyezheti állásába.

Felülvizsgáljuk a munkavállalók személyiségi jogait indokolatlanul korlátozó szabályokat, a munkavállaló szélesebbé tett, ellenben a munkáltató szűkített kártérítési felelősségét, amelyeket mind a 2010 utáni módosítások során vezettek be.

Felülvizsgáljuk az alaphéren felüli pótlékok rendszerét, hogy ugyanazon munka elvégzéséért ne lehessen kevesebbet keresni, és a szabadságra járó távolléti díj számítását, hogy ne érje a dolgozókat érdeksérelem a korábban járó juttatásaikhoz képest.

Garantáljuk, hogy a jogos végkielégítés kifizetése alól a munkáltató ne bújhasson ki a munkavállaló képességeire való hivatkozás ürügyével, és felülvizsgáljuk az egyéb, végkielégítés kifizetését szűkítő rendelkezéseket.

Megerősítjük a szakszervezeti tisztségviselők munkajogi védelmét, valamint a kollektív szerződés megkötésére vonatkozó szakszervezeti jogosultságokat.

A szakszervezetek anyagi függetlenségének megteremtéséhez és a dolgozók nagyobb szervezettsége érdekében minden forintnyi valós szakszervezeti tagdíjbevételekhez még egy forintot fogunk biztosítani az állam részéről, amelyet a munkahelyi szervezet, az ágazati szakszervezet és az országos konföderáció között törvényben meghatározott arányban kerül felosztásra.

Az új OÉT keretén belül kidolgozzuk a béremelési ajánlások új mechanizmusát, amely nyomon követi a főbb gazdasági szektorok, ágazatok termelékenység és munkabér-színvonalának alakulását és egymáshoz viszonyított arányát. Ez garantálná, hogy egy kiszámítható, fokozatos bérnövekedési pálya alakuljon ki, amely a vállalkozók és dolgozók számára egyaránt előnyös lenne, érdekeltté téve mindkét felet a magasabb hozzáadott értéken alapuló versenyképesség növelésében.

Új sztrájk törvényt írunk a mai, életszerűtlenül szigorú szabályozás helyett, amely méltányos és kiszámítható módon, gyors és hatékony jogorvoslati lehetőségekkel teszi lehetővé a munkabeszüntetést.

A nagyvállalati szektorban előírjuk, hogy munkavállalói rész tulajdonosi programot indítsanak a vállalati tulajdon 5-10%-ának erejéig, osztalékelsőbbbségi joggal – ezzel a dolgozók érdekeltté válnak a cég sikerében, a vállalat pedig elkötelezett, tulajdonosi szemléletű munkatársakat nyer.

Igazságos, tiszta verseny a gazdaságban

Ma Magyarországon nem érvényesül a teljesítmény, nincs tere a gazdasági fejlődésnek, ezért 2010 óta nem nő hazánk versenyképessége, s így egyre jobban lemaradunk a térség országaihoz képest. Ez két okra vezethető vissza: egy régóta fennálló és egy újabb keletű probléma gátolja a fejlődést.

A duális gazdaság szerkezet már a 90-es évek óta gondot jelent: az ország gazdasága kettészakadt egy hatékony, termelékeny, exportorientált, multinacionális nagyvállalati és egy, a túléléséért küzdő, ugyanakkor a foglalkoztatás nagy részét kitevő kkv-szektorra. A feladat adott: kiegyenlíteni a két szektor közti esélykülönbséget, amely nemcsak a méretgazdaságosságból, hanem legalább ennyire a nagyvállalatok kilobbizott, törvénybe foglalt adóelőnyéből és az „agresszív adóoptimalizációból” fakadóan szinte leküzdhetetlenné vált a kisebb vállalkozások számára. Ezért vissza kell állítani a többkulcsos, a kkv-kat kedvezményező társasági adót, be kell zárni az adóelkerülés kikapuit (ld. 3. fejezet), és könnyíteni kell a kisvállalkozásokat megfojtó adminisztratív terheken (ld. 9. fejezet). Ez egyben azt is eredményezi, hogy a kkv-k sem szorulnak majd rá annyira a „kreatív gazdasági gyakorlatokra”, így ezen a területen is fehéredhet a gazdaság.

A másik, a fejlődést gátló tényező már a Fidesz kormányzásához kötődik: kialakult a haveri kapitalizmus (crony capitalism). Ma a gazdasági sikert nem a tényleges teljesítmény, hanem jórészt a politikai kapcsolatok döntik el. A közbeszerzések és uniós pályázatok elcsalása, a testre szabott törvények, a célzott büntetőadók és a tulajdonuktól zsarolással megfosztott vállalkozók példái mind azt mutatják, hogy nincs jogbiztonság a gazdaságban, nem működik a jogállam, amelynek a tisztességes verseny feltételeit kellene garantálnia.

A korrupt rezsím megdöntésével, a felelősök megbüntetésével és a korrupció elleni fellépéssel (ld. 8. fejezet) helyreáll a kiszámíthatóság és a jogbiztonság, valódi versenyben mérettetnek majd meg a vállalatok, így ismét lesz értelme befektetni a teljesítmény javításába.

Gazdasági modellváltás, zöld munkahelyteremtés

Az alacsony bérekre építő gazdaságpolitika kora lejárt Magyarországon! Nem Délkelet-Ázsiával kell versenyeznünk az alacsony bérek és a dolgozók kiszolgáltatottsága terén, hanem azon kell dolgoznunk, hogy az összeszerelő-üzemek helyett egyre nagyobb teret nyerjenek a magas hozzáadott értéket jelentő gazdasági tevékenységek. Az emberekbe, a társadalmi infrastruktúrába való befektetéssel, az innováció támogatásával lehet csak a jövőbarát, válságálló, jól fizető munkahelyek teremtéséhez hozzájárulni. Ne az alacsony munkabérek, hanem a képzett és jól teljesítő munkavállalók, a magas szintű tudás és a sikeres vállalatok hatékonyan működő hálózata vonzza ide a befektetési lehetőségeket kereső tőkét, és tegye versenyképpé Magyarország gazdaságát!

Kiemelt figyelmet kell fordítsunk a zöld gazdaságra. Az energiahatékonysági és megújuló energiákkal kapcsolatos beruházások egyszerre jelentenek komfortosabb otthonokat, alacsonyabb rezsizsámlákat, versenyképesebb vállalatokat, nagyobb függetlenséget a nemzetközi politikában és a jövő nemzedékek számára is élhető bolygót.

A zöld gazdaság felpörgetése ráadásul közel százezer, jövőbarát és válságálló munkahelyet hoz létre! (ld. 10. fejezet)

További lehetőségeket nyit a körkörös gazdaságra való átállás. A nyersanyag-takarékosság érdekében a gazdasági és gyártási folyamatok újratervezése, a javítás, kölcsönzés, újrahasználát, újragyártás, újrahaznosítás és upcycling (értéknövelő újrahaznosítás) számos új munkahelyet és komoly megtakarítást eredményez, miközben a jólét magas szintje mellett teszi fenntarthatóbbá a társadalom életmódját. (ld. 10. fejezet)

Közösségi gazdaság, helyi gazdaságfejlesztés

A hagyományos vállalkozási formák mellett kiemelt támogatást nyújtunk az alapvetően nonprofit jellegű – vagy a profitot a tagoknak visszaosztó – közösségi gazdasági szektornak. Az elsősorban szociális szövetkezeti formában működő vállalkozások szervezésében az alulról jövő kezdeményezések mellett kiemelt szerepet kapnak az önkormányzatok. Így a sokszor értelmetlen közmunka szervezése helyett produktív, középtávon öfenntartó, a foglalkoztatást az elsődleges munkaerőpiac korlátain túl bővítő gazdasági társaságok jönnek létre, amelyek a helyi gazdaság kiemelt szereplői lehetnek, különösen a gazdaságilag depressziós térségekben.

Nem tűrhetjük, hogy hajdan virágzó települések és térségek teljesen előregedjenek, elnéptelenedjenek! A hátrányosabb helyzetű kistérségekben támogatjuk a dolgozni, vállalkozni akaró képzett, fiatal szakemberek letelepedését. Pénzügyi és szakmai támogatást adunk a leghátrányosabb helyzetű régiókba települő, vagy ott fejlesztéseket végrehajtó vállalkozásoknak.

Az új földpályázati rendszerben az életvitelszerűen helyben lakó családi gazdálkodókat részesítjük előnyben. Támogatjuk a több embert foglalkoztató, magas minőségű élelmiszert előállító ökológiai gazdaságokat. Segítjük a mezőgazdaságban a termelő és értékesítő szövetkezetek (TÉSZ) terjedését, bővülését, piaci érvényesülését; a termelők és fogyasztók közvetlen kapcsolatát, az élelmiszerlánc lerövidülését, amely az ellenőrizhető és egészséges élelmiszerek egyik legerősebb garanciája.

Az elmaradott régiók fejlesztésére a normatív támogatások mellett az érintettekkel közösen integrált helyi fejlesztési terveket készítünk, hogy annak keretében lehessen településfejlesztési támogatásokhoz, hazai és uniós fejlesztési forrásokhoz jutni. Valódi fejlődést lehetővé tévő politikára van szükség, nem térkövezésre, felesleges kilátókra és egyéb értelmetlen és terméketlen beruházásokra. A helyi fejlesztési stratégiák ráadásul lezárják az informális lobbizás és részben a korrupció útjait is.

Fontos, hogy a fejlesztési tervek nem korlátozódnak a helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztésre: az ilyen stratégiák másik pillérje a helyi közszolgáltatások fejlesztése, az oktatási, egészségügyi, szociális, munkaügyi intézmények és szolgáltatások megerősítése.

Mikro-, kis- és közepes vállalkozások támogatása

Az adózási versenyhátrányok kiegyenlítése, a jogbiztonság megteremtése és a fizetőképes kereslet bővítése mellett a MKKV-k sikerét az adminisztrációs kötelezettségek csökkentésével és a partnerek fizetési fegyelmének javításával és az egyszerűbb, kiszámíthatóbb támogatási és finanszírozási lehetőségek kialakításával lehet segíteni. Ezért lehetővé tesszük az adó- és járulékfizetési kötelezettségek egy számlára történő befizetését, és az engedélyezési eljárások helyett előnyben részesítjük a bejelentési kötelezettséget a vállalkozások számára. A késedelmes fizetések és a lánctartozások megelőzésére lehetővé tesszük az automatikus fizetési biztosíték kikötését igazolt teljesítés esetén. A foglalkoztatást bővítő beruházások esetében a korrupció melegágyaként ismert egyedi lobbizások helyett átállunk a normatív, automatikus vissza nem térítendő támogatásokra, amelyek hitelfelvétel esetén fedezetként is használhatók.

Innováció, k+f

Inkubációs szolgáltatóházak széles körének támogatásán keresztül segítséget nyújtunk az innováción alapuló vállalkozások (start-up-ok) megalapításához a gyors növekedésű vállalatok fejlődésének korai szakaszában.

Egyszerűsítjük az egyetemi, kutatóintézeti találmányok üzleti célú hasznosításának anyagi és eljárási jogi szabályait, az ilyen kezdeményezéseket pénzügyi ösztönzőkkel is támogatjuk.

Támogatjuk a fejlődő magyar vállalatok életciklusához igazodó szolgáltatások – magvető finanszírozás, exportösztönzés, menedzsment-tanácsadás – nyújtását. Pénzügyi ösztönzőkkel támogatjuk a vállalatok együttműködésén alapuló klaszterek létrehozását és működését.

5. Tudástársadalmat, esélyt minden gyereknek! Szabad és független kultúrát, tudományt és civil szférát!

A tudás és a tanulásra való képesség adja a legjobb esélyt a boldogulásra. Az iskola legyen a gyerekeké! A tudomány, a kultúra és a civil szféra pedig legyen független a politikától, mert ez a siker és a gazdag sokszínűség előfeltétele.

- *A tankötelezettséget kiterjesztjük 18 éves korig, felszámoljuk az iskolai szegregációt és kiemelten figyelünk arra, hogy senkinek ne kelljen otthagynia az iskolát*
- *Gyerekközpontú iskolát teremtünk, csökkentjük az osztálylétszámokat, minden gyereknek biztosítjuk az érettségi lehetőségét és a valódi angol nyelvtudást*
- *Ingyenessé tesszük az első diploma megszerzését*
- *Tanszabadságot és tanári szabadévet adunk, csökkentjük az óraszámokat, felülvizsgáljuk a minőségbiztosítási rendszert*
- *Új közmédiát hozunk létre*
- *Visszaadjuk a civilek autonómiáját és politikamentesítjük a forráselosztást*
- *Megszüntetjük az MMA-t és felszámoljuk a Fidesz-klientúrát a kultúrában*
- *Teret nyitunk az egyetemi és akadémiai kutatóintézeteknek és műhelyeknek*

Iskolarendszer

A tudás és a tanulásra való képesség a legjobb esély a boldogulásra. A Párbeszéd a tudásalapú társadalomban hisz, és abban, hogy minden gyereknek meg kell kapnia a valós esélyt a benne rejlő tehetség kibontakoztatására. A cél, hogy egységesen magas színvonalú oktatásban vegyen részt minden gyerek, a szegregáció és a korai szelekció megszűnjön, az iskolai lemorzsolódás töredékére csökkenjen, és a lehető legtöbb diák szerezzen érettségit, majd diplomát is.

A tekintélyelvű iskola helyett a „kíváncsiságelvű”, készségfejlesztő iskolában hiszünk, ahol a lexikális tudás helyett azon van a hangsúly, hogy származásra való tekintet nélkül minden gyerek megtanuljon tanulni, összefüggéseket átlátni, kérdezni, valamint empátiával viszonyulni másokhoz és társaival együttműködni.

A Párbeszéd a finn oktatási rendszert tartja követendő mintának, amely nem csak a világ egyik legsikeresebben és – főleg – legigazságosabban működő rendszere, de az intézmények helyett a gyermekeket helyezi a középpontba. A hazai jó gyakorlatok, eredményes integrációs gyakorlatok közül a Hejőkeresztúron bevezetett modellt tartjuk példaadónak. Az integrációból nem engedünk, sőt: az egyházi intézményeket is bevonjuk – de ténylegesen meg is teremtyük annak feltételeit. Az iskolák fenntartását – a legszigorúbb esélyegyenlőségi garanciák mellett – visszaadjuk a helyi közösségeknek: az önkormányzatoknak; kistélepülések esetében a kistérségi társulások volnának a fenntartók. Emellett a szülők és maguk a diákok is nagyobb beleszólást kapnának: megerősítjük az iskolaszékeket, a diákönkormányzatokat is.

Biztosítjuk, hogy az egyházi iskolák nem élvezhetnek privilégiumokat. Jelenleg ugyanis ezeknek az iskoláknak kvázi többletjogai vannak, miközben az állami fenntartási iskolák elsorvadnak. Mindenhol garantálni kell a megfelelő minőséget és színvonalat, ehhez pedig megszüntetjük a különböző iskolák közötti differenciálást. Megszüntetjük továbbá a kéttannyelvű iskolákra vonatkozó korlátozásokat is.

Az Orbán-kormány oktatáspolitikája teljes csődöt mondott. Ezt támasztják alá a nemzetközi vizsgálatok, valamint a kompetenciamérések eredményei. A tanulók teljesítménye évről-évre csökken, a tankötelezettségi korhatár leszállításával pedig egyre többen hagyják ott az iskolát idő előtt. A kormány folyamatosan vonja ki a pénzt az oktatásból: most negyedével költünk kevesebbet az oktatási rendszerünkre, mint 2010 előtt.

Az OECD legfrissebb adatai szerint kevés időt fordítanak az iskolákban az alapkészségek oktatására, kevesen járnak egyetemekre, miközben hatalmas a bérszakadék a tekintetben, hogy kinek milyen végzettsége van: egyetemi diplomával gyakran a többszörösét lehet keresni, mint alap- vagy középfokú végzettséggel.

Ma a szakképzésbe járók jelentős része idő előtt, végzettség nélkül elhagyja az iskolát, s aki el is elvégzi, az is sokszor az elhelyezkedéséhez szükséges alapkompenciákat sem szerzi meg a képzés végére, az ún. duális képzés sem erre, sem a végzés utáni munkahely biztosítására nem alkalmas. A statisztikák alapján látjuk, hogy minél magasabb valakinek a végzettsége, annál nagyobb eséllyel tud belépni a munkaerőpiacra. Ezért a szakiskolásokat engedni kell átszilipelni a szakközépiskolákba, s alapvető cél kell legyen a szakközépiskolák (új nevükön: szakgimnáziumok) tekintetében, hogy mindenki teljes értékű érettségit tehessen.

Tankötelezettség

A kormány egyik legkatasztrofálisabb intézkedése volt a tankötelezettségi korhatár tizennyolcraól tizenhat évre történő leszállítása. Azóta a statisztikai adatokból látszik, hogy egyre többen érettségi és szakképesítés nélkül hagyják el az oktatási rendszert. Az intézkedés bevezetése óta 12%-kal csökkent az iskolába járó tizenhét évesek, és 7%-kal az oktatásban részt vevő tizenhét évesek aránya. Ezeknek a gyerekeknek esélyük sem lesz a boldogulásra: jól képzett, tájékozott, jól kereső munkavállaló helyett közmunkások, vagy olcsó betanított munkások lehetnek.

Mi nem ilyen jövőt szeretnénk adni a magyar fiataloknak! Ezért a Párbeszéd a lehető leghamarabb visszaállítja 18 évre az iskolakötelezettség korhatárát, ugyanakkor a „problémás” diákok, fejlesztéshez, mentorálásához biztosítja a szükséges pluszforrásokat.

Inklúzió az oktatásban

Az oktatási rendszerünk egyik legsúlyosabb problémája a szegregáció, ami már kisgyermekkorban elkezdődik. Az intézmények egy része már igen korán, az óvoda-iskola átmenet idején elkezd „megszűrni” a gyermekeket. Ezzel a gyakorlattal pedig kockára teszik ezeknek a fiataloknak a jövőjét és társadalmi integrációját. A Párbeszéd felszámolná a szegregációt az Integrációs Pedagógiai Rendszer kiterjesztésével, melyek célja a hátrányos helyzetű gyermekek esélyeinek kiegyenlítése az iskolában és óvodában. A program a 2000-es évek közepe óta működik, azonban a 2010-es kormányváltást követően háttérbe szorult. A Párbeszéd szerint ezekre az integrációs projektekre az ország legtöbb iskoláinak szüksége van, ezért növelnénk a program forrásait. A projekt részévé tennénk a civil szervezetek integrációt célzó projektjeit is.

Kísérleti programot indítunk az úgynevezett „mágnes-iskola” hálózat elterjesztése kapcsán is. A „mágnes-iskolák” koncepcióját az Egyesült Államokban dolgozták ki, a fő cél pedig az afroamerikai diákok elkülönítésének megszüntetése volt. A mi célunk is az, hogy etnikailag minél változatosabb legyen a diákság ezekben az intézményekben, melyeket magas színvonalú oktatási infrastruktúrával és alternatív pedagógiai módszerekkel tennénk vonzóvá a szülőknek, többek között az ország leszakadó régióiban.

A kompetencia-alapú, differenciált, inkluzív és projekt-alapú oktatást kötelezővé tesszük az ország minden iskolájában! Ennek lehetővé tételéhez pedig érezhetően csökkentjük az osztályok létszámát. Vagyis amellet, hogy felszámoljuk az etnikai és az osztály-alapú szegregációt és szelekciót, megteremtjük a valódi és sikeres integráció feltételeit is; a szegregáció elfogadhatatlan és káros, a sokat kárhoztatott „rideg integráció” viszont nem hatékony. A sikeres integráció (inklúzió) érdekében

megduplázzuk az iskolai fejlesztő- és gyógypedagógusok, valamint pszichológusok számát, kiemelt pedagógus-bérpótlék járna a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben dolgozó tanároknak.

Támogatjuk a koragyermekkori fejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek programjainak országos kiterjesztését is, ugyanis nagyon sok jó gyakorlat honosodott meg alapítványok és egyéb szervezetek jóvoltából, mint például a Biztos Kezdet Gyerekházak, a Lépésről Lépésre pedagógiai program. A Párbeszéd a tanodaprogramok finanszírozását is bővítené, és támogatná a tanodahálózat kiterjesztését.

Leginkább a hátrányos helyzetű régiókban jellemző, hogy nehezen megoldható a gyermekek iskolába járása. Márpedig ez sokszor ahhoz vezet, hogy a gyermekek rendszeresen nem jutnak el az intézménybe. A Párbeszéd ezért nem csak „mágnes-iskolákat” hoz létre, de iskolabusz-programokat is indít majd, mindamellett javítani kell ezekben a régiókban a közösségi közlekedést is.

Új alapkészségek

Minden magyar diák legalább középfokon tanuljon meg angolul 18 éves korára! Ma már a továbbtanulásnak, a magasabb hozzáadott értékű munkák elvégzésének, a tájékozódásnak és az önképzésnek is alapvető feltétele az, hogy a fiatalok legalább középszinten meg tudják értetni magukat angolul. A Párbeszéd ezért a nemzeti alaptantervet úgy alakítaná át, hogy biztosítsa azt az óraszámot, amivel minden diák eljuthat legalább a középfokú angol nyelvvizsgáig. Hasonlóan fontos a digitális írástudás, ezért nagyobb hangsúlyt kap az IT ismeretek oktatása minden diák számára, és támogatjuk az erre specializálódó osztályok és iskolák számának növelését is.

A tanárok szabadsága és fejlődése

Visszaadjuk a tanszabadságot a tanítóknak, tanároknak. A tankönyvválasztás szabadsága és a speciális helyi és egyéni tantervek kialakítása a jó oktatás egyik alapköve. A teljesítményértékelési rendszert is át kell alakítani, hogy a mostani, felülről kikényszerített adminisztratív kötelesség helyett az önreflexiót és a folyamatos szakmai fejlődést segítő intézménnyé váljon. A kiégés elkerülésének érdekében bevezetjük a szabad évet a tanárok számára, hogy 7-8 évente lehetőségük nyíljon a szakmai megújulásra.

Ingyenes első diploma

Míg az általános iskolai végzettséggel rendelkezők 15.5%-a munkanélküli, addig a diplomások esetében ez az arány 2,2%. Egy diplomás kétszer annyit keres, mint egy középfokú végzettséggel rendelkező

társa. Magyarországnak tehát mindent meg kell tennie, hogy a lehető legtöbben jussanak el legalább az első alapidiploma megszerzéséig. Ezért, valamint a társadalmi mobilitás serkentése érdekében a Párbeszéd ingyenessé tenné az első diploma megszerzését, a mesterképzést pedig kiterjesztené.

Új közmédia

A közpénzből fenntartott és közmédiának nevezett, de pártpropagandát sugárzó adók helyett valódi, politikai oldalaktól független közszolgálati hírszolgáltatást, tv és rádió csatornákat hozunk létre, paritásos politikai és társadalmi, civil felügyelet alá helyezve, a jelenlegi, évi közel 80 milliárd forintos költségvetés feléből. A közszolgálati tartalom előállítására nyilvános pályázati rendszert állítunk fel, ahol a döntést két szempont, a közszolgálati érték és a potenciális elérés határozza meg.

A közérdekű kormányzati tájékoztatást nem keverjük össze a propagandával és kizárjuk a lehetőségét annak, hogy kormányzati kampányokat pártcélokra lehessen felhasználni. A kormányzati, állami vállalatok hirdetési keretét felülvizsgáljuk, és a megmaradó hányad elköltését kizárólag a célcsoportok elérésétől tesszük függővé.

Szubjektív szempontokat kizáró frekvenciapályázati rendszert hozunk létre a médiaszabályozás átalakításának részeként, és megszüntetjük a sajtószabadságot korlátozó Médiatanácsot.

Független tudományos, kulturális és civil szféra

Véget vetünk a tudomány, a kultúra és a civil szervezetek világa politikai megszállásának. Mindhárom területen lebontjuk a Fidesz-rezsim bástyáit, és visszaadjuk az öngazgatás garantálta függetlenséget.

Eltöröljük az egyetemi autonómiát sértő, politikai kinevezetteket pozícióba juttató kancellári rendszert.

Megvonjuk a Magyar Művészeti Akadémia privilegizált, köztestületi jellegét és hatalmas költségvetését. A Nemzeti Kulturális Alap a szakmai öngazgatás jegyében működhet a jövőben: csökkentjük a miniszteri keret arányát, a döntéseket a szakmai delegáltakból álló, folyamatosan változó összetételű kuratóriumoknak kell meghozniuk, szigorú összeférhetetlenség és teljes átláthatóság mellett.

Hasonló elvek mentén szervezzük újra a Civil Alapot, eltörölve a jelenlegi intézmény nevét is, amely szinte hivatkozik azzal, hogy csak az engedelmes, csendes, a kormánynak kedves társadalmi szervezeteket támogatja – ezért hívják Nemzeti Együttműködési Alapnak.

6. Egészséges életet, európai színvonalú egészségügyet!

Az uniós átlaghoz képest a magyarok sokkal rövidebb ideig élnek. Mindenkinek lehetőséget kell kapnia az egészséges, hosszú életre!

- *Megelőzési programot vezetünk be: egészséges környezet, életmód és ételmyszer; kötelező szűrés mindenkinek*
- *50%-os béremelést adunk az ápolóknak és szakdolgozóknak*
- *Nagymértékben bővítjük a kórházak eszközellátását, visszaszorítjuk a kórházi fertőzéseket, lerövidítjük a várólistákat*
- *Színvonalas és elérhető háziorvosi ellátást biztosítunk mindenhol*

Az uniós átlaghoz képest a magyarok sokkal rövidebb ideig élnek. Mindenkinek esélyt kell adni az egészséges, hosszú életre – ezért a Párbeszéd egészségközpontú egészségügyet, betegközpontú betegellátást akar. Ez magától értetődőnek tűnik, pedig sajnos nem az: ma az egészségügy a betegségről, az ellátás pedig az intézményrendszerről szól.

Az Orbán-kormány 2010 óta évente nagyjából négyszázmilliárd forintot vont el az ágazatból. Lerohasztották a kórházainkat, tönkretették az alapellátást, nem hajlandók érdemi béremelést adni a dolgozóknak. Napjainkban többen halnak meg kórházi fertőzésekben, mint autóbalesetben, az orvos- és szakdolgozó-élvándorlás miatt az is előfordulhat, hogy az évtized végére a magyarok felének nem lesz megfelelő ellátása. Most már a betegek élete forog kockán!

Fordítsuk a feje tetejéről a talpára ezt a világot: tegyünk meg mindent az egészséges környezetért és életmódért, az ellátórendszert pedig szervezzük végre a betegek igényei köré! A Párbeszéd azt vallja, hogy mindenkinek, vagyoni helyzetétől függetlenül joga van az egészséges élet lehetőségére, ha pedig megbetegszik vagy megsérül, a gyors, szakszerű és színvonalas ellátásra!

Egészségmegőrzés

Magyarország az egészségmegőrzés tekintetében elég rosszul áll. Kevés az ezzel kapcsolatos lakossági információ, a magyarok kevésbé figyelnek oda, hogy mit esznek, magas az alkoholbetegek száma, milliók dohányoznak és túlsúlyosak, egyre nő a mentális betegségben szenvedők aránya. A Párbeszéd

az alapellátásban dolgozók, a háziorvosok, házi gyermekorvosok és védőnők anyagi ösztönzése révén tenne a prevencióért. A kormány nettó néhány ezer forintot próbál soha nem látott mértékű béremelésként bemutatni. A Párbeszéd 50%-al emelné a szakdolgozók és a védőnők bérét, és ötödével a háziorvosi ellátás kiadásait, ezen felül külön is ösztönözve őket a túlsúly-csökkentés segítésére, a dohányzás és az alkoholfogyasztás visszaszorítására. Ugyanakkor a Párbeszéd Alapjövedelem-javaslatát és a munka világát érintő javaslatai (ld. 1. és 4. fejezet) hozzájárulhatnak a munkahelyi stressz és az ebből fakadó mentális betegségek visszaszorulásához. Egy szolidáris társadalomban egyébként is egészségesebbek az emberek, fizikai és lelki értelemben is, ezt számos vizsgálat bizonyítja.

A magyarok egészségi állapota rendkívül rossz és ez különösen igaz a szegény, valamint a roma népességre, illetve a szegény településeken élőkre. A probléma megoldását nehezíti, hogy az egészségügyi szolgáltatásokat sokan csak korlátozottan tudják igénybe venni. Még ennél is rosszabb a helyzet a szűrővizsgálatok esetén. Egyrészt az az alacsony iskolázottságú emberek általában kevésbé vannak tisztában a szűrések fontosságával, másrészt sokuknak nincs lehetősége eljutni ezekre, mert távol vannak, és nincs meg az ehhez szükséges közlekedési infrastruktúra.

A Párbeszéd ezért mobil szűrővizsgálatok biztosításával fogja elérni, hogy a hátrányos helyzetű településeken élők életkilátásai javuljanak. A vizsgálatok és a prevenció fontosságának tudatosítása érdekében mediátorok alkalmazása is szükséges. A mediátorok a helyi alapellátás fontosabb szereplőivel (orvos, védőnő) együttműködve segítenék megteremteni a hozzáférést a különböző egészségügyi szolgáltatásokhoz. A mediátorok hidat építenek a hátrányos helyzetű emberek és az egészségügyi intézmények között, mert ezek sokszor nem elérhetőek, működésük nem érthető vagy ijesztő számukra. A védőnők számát is bővíteni kell, feladataik közé pedig beemelnénk, hogy a család minden tagját ellássák, a gyerekektől a nagyszülőkig.

Iskolai/óvodai vitamin- és egészségügyi prevenciós programokat indítunk annak érdekében, hogy minél többen egészségtudatosan élhessék az életüket. Az egészségtudatos életmódért már a lehető legkorábban tenni kell! Ezért a Párbeszéd beépítené az óvodai és iskolai tantervekbe a prevenciós képzéseket. A programot a Párbeszéd a civil szervezetekkel közösen alakítaná ki.

A magyar lakosság egészségi állapotára komoly hatással van a szállópor-koncentráció. Az elmúlt években a nagyvárosokban akár évi száznál is több napon haladta meg a koncentráció az egészségügyi határértéket, ami átlagosan 1-3 évvel csökkenti a várható élettartamunkat. A Párbeszéd ezért mindent megtesz a szállópor-koncentráció csökkentése érdekében a jövedelmi helyzet javításától és az

energiahatékonysági beruházásoktól a közlekedési rendszerek átalakításán keresztül a zöld városok kialakításáig (ld. 1., 2., 3., 4, és 10. fejezet).

Alapellátás

Praxisközösségeket hozunk létre. A praxisközösségek lényege, hogy egy adott térségben együttműködés alakuljon ki a háziorvosi praxisok között, valamint a háziorvosok és az egészségmegőrzésben, betegellátásban dolgozó többi szereplő között, továbbá hogy részévé váljon az alapellátásnak a prevenció is. Magyarországon a Svájci Alap támogatásával már elindult egy modellprogram, aminek az eddigi tapasztalatai igen jók. A praxisközösségekben ráadásul a helyi egészségfejlesztési irodák, az önkormányzatok, illetve a helyi kisebbségi önkormányzatok is részt vesznek. A program így közelebb hozza egymáshoz a különböző intézményi szereplőket és az embereket. A praxisok a szakellátás és a védőnők, az üzemorvosok, az iskolaorvosok, sőt: az iskolapszichológusok felé is nyitottá válnának; ez a rendszer szereplőitől folyamatos együttműködést kíván.

A jelenlegi rendszerben a betegélettutak szabályozása rendkívül hiányos. A Párbeszéd ezért mindent megtenne annak érdekében, hogy egyszerűsödjön a rendszer, és így a betegek a megfelelő, gyors és szakszerű ellátásban részesülhessenek. Rendkívül fontos az úgynevezett „patient care” szemlélet beemelése a betegellátásba. Ennek lényege, hogy a beteg az ellátás mellett megfelelő információt kap, valamint a szakemberek figyelembe veszik a betegek egyéni igényeit. Ennek rendkívüli jelentősége van, többek között a rehabilitáció esetében.

Kórházi ellátás

Visszaszorítjuk a kórházi fertőzéseket. Ehhez minden szakellátási intézményben garantáljuk az alapvető higiénés feltételeket, a szakembereknek pedig állandó továbbképzési lehetőséget biztosítunk. Az ÁNTSZ vizsgálatait nyilvánosságra hozzuk, megszigorítjuk és biztosítjuk, hogy a feltárt hiányosságokat az intézmények a lehető leghamarabb képesek legyenek orvosolni. A szakdolgozók elvándorlásának megfékezése és visszafordítása is szükséges a kórházi fertőzések visszaszorításához – ezért is van szükség a radikális béremelésre.

A kormányzati propagandával szemben a mai napig igen hosszúak a kórházi várólisták, van, amikor egy egyszerű műtétre is egy évet kell várni. Ez kifejezetten veszélyes, ha valaki súlyos betegségben szenved.

A Párbeszéd ezért elsőbbségi eljárást biztosítana a daganatos megbetegedések kivizsgálásánál és kezelésénél, és más területen is felszámolnánk az ellátórendszer teljesítményét korlátozó tényezőket.

A kórházi teljesítményvolumen-korlát jelenlegi rendszerét felszámoljuk és civilekkel, szakértőkkel egy olyan rendszert alakítunk ki, mellyel a kórházak a mennyiségi ellátás mellett minőségi szolgáltatásokat is tudnak majd nyújtani. A homogén betegcsoportok rendszere lobbierdekek mentén alakul, ezért ehelyett is új rendszer kialakítása szükséges.

Betegjogok

Visszaállítjuk az Egészségbiztosítási Felügyeletet. Ez korábban a betegek független panaszközpontjaként működött, valamint az ágazat működésének ellenőrzéséért is felelt. Szükség van egy olyan önálló és független intézményre, amely a betegeket és jogaik érvényesülését támogatja, amely az egészségügy működésének folyamatos ellenőrzését végzi, és amely segítheti a rendszer uram-bátyám viszonyainak megszüntetését. A kormány figyelmen kívül hagyja a betegjogokat, illetve a betegek ellátásával kapcsolatos jogszabályok gyakori megszegését. Márpedig megfelelő színvonalú ellátás csak akkor biztosítható, ha mindenki betartja a törvényeket, és ha a középpontba az intézményekkel szemben a beteg és annak jogai kerülnek. A tájékoztatástól a megfelelő kórházi étkezésig tehát minden jogot biztosítani és érvényesülésüket ellenőrizni kell.

Újra alkotmányba foglaljuk, és a gyakorlatban is biztosítjuk a legmagasabb szintű egészségügyi ellátáshoz való jogot, külön is garantálva az egészségügyi szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést. Ez ugyanis rákényszeríti a mindenkori kormányt arra, hogy a lehető legjobb színvonalú ellátást biztosítsa minden beteg számára.

7. Nők és férfiak: felszámoljuk az egyenlőtlenségeket!

A nők alárendeltségének egyszer és mindenkorra végét kell vetni.

- *Egyenlő munkáért egyenlő bért biztosítunk*
- *Nemi kvótát vezetünk be a választásokon és a tőzsdei cégek vezetésében*
- *Bevezetjük a 3 hónapos apai GYED-et, a kismamáknak a részmunkaidő lehetőségét*
- *Azonos jogokat biztosítunk az azonos nemű pároknak*
- *A rendszer átalakításával drasztikusan visszaszorítjuk a nők és gyerekek elleni erőszakot*

Nemi szerepek

A Párbeszéd meggyőződése, hogy a nők és a férfiak egyaránt képesek megfelelni a munka és a magánélet kihívásainak, ugyanúgy helyük van a közélet és a magánélet világában. Van mit tanulnunk egymástól, és az élet minden területén szükség van mindkét nemre: a csecsemőgondozástól az állam vezetéséig, a nagyvállalatok irányításától a háztartási munkáig nincs olyan tevékenység, ahol ne lenne jótékony hatása, ha a mainál kiegyenlítettebbek lennének a viszonyok. A férfiak fokozottabb otthoni szerepvállalását pozitív szerepmodellek bemutatásával, a nők egyenlő esélyeit a gazdaság és a politika világában kvótákkal fogjuk segíteni. Mi nem a levegőbe beszélünk: a Párbeszédnek ma is egy női és egy férfi társelnöke van, és ugyanúgy megbecsüljük az apák, mint az anyák otthoni szerepvállalását.

Kvótákkal az egyenlő képviseletért

A magyar közélet szélsőségesen férfiközpontú, és az elmúlt 25 évben folyamatosan csak romlott a helyzet. A 2014. évi választás a rendszerváltást követő egyik legkisebb női jelenlétét eredményezte. A női képviselők aránya az 1994-1998 közötti ciklusban volt a legmagasabb, ám akkor is csak 11,2 %-os volt ez az arány, ami 43 képviselői helyet jelentett a 384 fős Országgyűlésben. A jelenlegi arány 9 és 10% között van, ez 19 képviselői helyet jelent. A Párbeszéd ezért fontosnak tartja a női politikusok pozíciójának erősítését, melyet egy kötelező 40%-os nemi kvótával kívánna megteremteni a pártlisták esetében. A kvótát kötelezővé tennénk a tőzsdei cégek vezetésében is.

Egyenlő bér, családbarát munkahelyek

Egyenlő munkáért egyenlő bér jár, nemre való tekintet nélkül. A statisztikai adatokból tudjuk, hogy Magyarországon 15 százalékkal kevesebb bért kap egy nő ugyanolyan értékű munkáért, mint egy férfi. És ez nem függ a képzettségtől, sőt: a menedzserek körében akár 50 százalékos is lehet a különbség. Egy ország gazdasági és társadalmi sikeressége nagyban függ attól, hogy a nők minden területen egyenlő esélyekkel indulnak-e a férfiakkal. Magyarország csak akkor lehet sikeres ország, ha nem csak a családpolitikát alakítja át alapjaiban, hanem megteremti a férfiak és nők közötti esélyegyenlőséget minden területen. A Párbeszéd kötelezővé tenné ezért, hogy a munkáltatók adatot szolgáltatassanak az Egyenlő Bánásmód Hatóság számára az azonos munkakörben foglalkoztatott férfiak és nők bérezéséről.

A munka világában segíteni kell a részmunkaidős, távmunka és más, atipikus munkavállalási formák elterjedését. Ehhez alanyi joggá tennénk a közsférában a részmunkaidő választását, míg a vállalati sférában ösztönöznék a cégeket erre. Mindez szükséges ahhoz, hogy a nők a lehető leghamarabb visszatérhessenek a munkaerőpiacra. A jelenlegi rendszer rugalmatlan, az atipikus munkavállalási formák nem elterjedtek, ráadásul a bérek is rendkívül alacsonyak. Ahhoz, hogy érdemben változzon a helyzet, rendszerszintű átalakításokra van szükség, melyek egyik oszlopát az alapjövedelem jelenti.

Támogatjuk továbbá, hogy a GYED esetében az apa legalább három hónapot otthon töltsön a gyermekével. A legtöbb kutatás ugyanis felhívja a figyelmet arra, hogyha mindkét szülő bizonyos időt eltölt a gyermekkel, az növeli a gyermekvállalási hajlandóságot, biztosítja, hogy egyik szülőnek se kelljen végérvényesen kilépnie a munkaerőpiacról, és erősíti a gyermek-szülő kapcsolatot is.

Már hosszú évek óta hallhatjuk, hogy a munkaerőpiaci visszatéréshez szükséges lenne a koragyermekkori, valamint bölcsődei szolgáltatások fejlesztése. A Párbeszéd meggyőződése, hogy az intézményfejlesztés mellett a szülőket is valamilyen formában ösztönözni kell arra, hogy igénybe vegyék ezeket a lehetőségeket. A Párbeszéd ezért a gyermek másfél éves korától utalvánnyal támogatná a dolgozó szülők gyermekének napközbeni ellátását, legyen az Biztos Kezdet Gyerekház vagy bölcsőde. Amennyiben a szülő ezt a megoldást választja, úgy a gyermekgondozási ellátások alapösszegének másfélszeresére válna jogosulttá.

Családon belüli erőszak, gyermekvédelem

Magyarországon minden ötödik nő olyan családban nőtt fel, ahol az apja verte az anyját. A nőket érintő erőszakos bűncselekmények 22%-át a saját párjuk követi el. Hazánkban minden héten legalább egy nőt

meggyilkol a partnere. A Párbeszéd hosszú ideje szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy a jelenlegi szabályozás nem elegendő ahhoz, hogy megelőzzük ezeket a cselekményeket. Szigorítani kell a vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket és garantálni kell, hogy az ilyen esetekben a hatóságok beadvány nélkül is elkezdjenek vizsgálni. Svédországban 1998-ban érvénybe lépett a nőkkel szembeni erőszak elleni törvény, amely akár hatévi börtönnel sújtja a nők integritásának mindennemű megsértését. 2011 óta működik egy minisztérium, amely speciálisan a gyerekekkel, az idősekkel és a nemek egyenlőségével foglalkozik. A Párbeszéd ezt a rendszert kívánja alapul venni a nőkkel szembeni erőszak visszaszorítása érdekében.

Az elmúlt évek gyermekbántalmazásos esetei rávilágítottak arra, hogy a gyermekvédelmi intézményrendszer súlyos válságban van. A jelzőrendszer működésképtelen, a szakellátás átalakítását nem előzte meg semmiféle stratégiai terv, a szakemberek éhbérért dolgoznak, a gyermekjogok nem érvényesülnek. Eközben több mint 23 000 gyermek él a szüleitől elszakítva, jelentős részüket jogszabályellenesen, a család szegénysége miatt emelték ki, „környezeti okokra”, például a rossz lakásminőségre hivatkozva. A szakellátásba került gyermekek száma európai viszonylatban kiugróan magas, melynek oka, hogy gyakorlatilag működésképtelenné vált az alapellátás. A szakellátásba kerülő gyermekek így nem jutnak hozzá azokhoz a lehetőségekhez, amik a normális élet feltételei lennének. Nincs elegendő nevelőszülő, a gyermekvédelmi gyámokra többletfeladat hárul és gyakoriak az otthonokban dolgozók által elkövetett bántalmazásos esetek. Az intézménykiváltás közben nem érinti azokat a gyermekeket, akik fogyatékkal élnek, betegséggel küzdenek.

Megerősítjük ezért a jelzőrendszert és biztosítani fogjuk az ehhez szükséges költségvetési forrásokat. A jelzőrendszer tagjainak állandó továbbképzést biztosítunk és garantáljuk a szupervízió lehetőségét, valamint a jelzőrendszer tagjai közé beemeljük a lakókörnyezetet is.

Az önkormányzatokat a jó minőségű alapellátás megszervezésére kell rábírni. Az alapellátást finanszírozó önkormányzatok ugyanis jelenleg abban érdekeltek, hogy a gyermek a lehető leghamarabb a szakellátásba kerüljön, hiszen annak finanszírozása már állami feladat. Ahhoz, hogy az önkormányzatok magas szintű ellátást nyújtsanak az arra rászoruló családnak, a jelenlegi források drasztikus növelésére van szükség.

Szociális válságban lévő családok

Ma több mint 12 000 családban ápolnak súlyosan fogyatékos gyermeket vagy felnőttét. A gondozást

végző családtagok maximum nettó 47.790 Ft-os ápolási díjra jogosultak. Ez az összeg nem elegendő a segítségre szoruló családtag ellátásához, sőt az alapvető létfenntartáshoz sem, miközben a helyzetük miatt gyakorlatilag lehetetlen számukra munkát vállalni. Ezekre a családokra az államnak kötelessége lenne kiemelt figyelmet fordítani. A Párbeszéd szerint az ápolási munkát a minimálbérhez kell arányosítani, és munkaviszonyként elismerni (ld. 1. fejezet).

Magyarországon nagyjából 50 000 gyermek rendszeresen éhezik és megközelítőleg 500 000-en vannak, akik gyakran éhesen kell, hogy lefeküdjenek. Egészen 2016-ig ezek a gyermekek jogosultak voltak részt venni iskolai és szünidei gyermekétkeztetési programokban, ám a kormány egy jogszabálmódosítással megfelezte a jogosultak számát. A Párbeszéd a közétkeztetési rendszeren keresztül garantálná, hogy minden rászoruló gyermek az év minden napján legalább egyszer meleg ételhez jusson (ld. 1. fejezet).

Megszüntetjük a családból való kiemelés jogtalan, anyagi okokra hivatkozó gyakorlatát. A szegény családok problémáinak enyhítése végett létrehozunk átmeneti elhelyezési formákat, mellyel megakadályozható a családok szétszakítása (ld. 2. fejezet). A családok anyagi biztonságának megteremtéséért – az alapjövedelem bevezetéséig – legalább a duplájára emeljük a családi pótlékot, valamint kompenzáljuk a 2008-óta nem emelt ellátások értékvesztését is.

LMBT+ családok

Kiterjesztenénk az LMBTQIA emberek jogait. Támogatjuk az azonos neműek házasságát, lehetőséget teremtenénk arra, hogy gyermeket fogadhassanak örökbe. Számunkra minden család egyenlő, ezért – függetlenül a szexuális orientációtól – mindenkit azonos jogok illetnek meg a családalapítás tekintetében is.

8. Kiírtjuk a burjánzó korrupciót, igazságot szolgáltatunk a Fidesz-károsultaknak

A Fidesz bűnözőállamában a kormányzás a lopásról szól. A kormányváltás után:

- *Visszavesszük a közpénzből lopott óriásvagytonokat*
- *Oligarcha-adót és progresszív földadót vezetünk be*
- *Felállítjuk a Korrupcióellenes Ügyészséget és a Közérdekvédelmi Központot; átláthatóvá tesszük a politikusok és családtagjaik vagyonát*
- *Kárpótoljuk a Fidesz-rezsim áldozatait: a botrányos magánnyugdíjpénztár-, trafik-, föld- és devizahitel-ügyek kárvallottjait és a Fidesz-maffia által megszarolt vállalkozókat*

Ma, a Fidesz bűnözőállamában a kormányzati működés a lopás köré szerveződik: olyan rezsim épült ki, amely a kiemelt kormányzati beruházásoktól a közbeszerzéseken át az uniós források felhasználásáig mindent az ellenőrzése alá vont és arra használ, hogy a közpénzeket személyes- és pártvagyonná alakítsa át. A kormányváltás után vissza fogjuk venni a közpénzből szerzett óriásvagytonokat, és kiépítünk egy olyan intézményrendszert, amely megelőzi, illetve hatékonyan felderíti és megbünteti a közpénzekkel való visszaélést.

Korrupcióellenes Ügyészség, Közérdekvédelmi Központ, Európai Ügyészség

Magyarországon a korrupció miatt eltékoztolt pénz évi 500-1000 milliárd forint. Ez az elmúlt hat évben összesen mintegy 3-6000 milliárd forint, a GDP 10-20%-a, ami gyanús csatornákon, lezsírozott pályázatokon és közbeszerzéseken keresztül vándorolt magánzsebekbe. Ha húszezer forintos bankjegyeket egymásra teszünk, akkor egy 18-36 kilométeres toronynak felel meg ez az összeg. Ezt a gigantikus pénztömeget úgy sikerült kilapátolni a magyar államkasszából, hogy a legfőbb ügyésznek ebből semmi nem tűnt fel.

Annak, hogy Magyarországot talpra állítsuk, az egyik legfontosabb feltétele az, hogy érdemben visszaszorítsuk a korrupciót. Ehhez új, erős és független intézményre van szükség, ezért önálló Korrupcióellenes Ügyészséget állítunk fel, amelyik képes feltárni a korrupciót, és megakadályozza azt is, hogy ezek a korrupciós rendszerek továbbéljenek és újratermelődjenek. A Párbeszéd ezért részletesen kidolgozta, és négy alkalommal is benyújtotta az Országgyűlésnek a Korrupcióellenes

Ügyészségről szóló törvényjavaslatot, amely nemzetközi példák és jó gyakorlatok, többek közt a sikeres román és bolgár tapasztalatok felhasználásával készült.

Az általunk javasolt intézmény két lábon áll: van egy Korrupcióellenes Ügyészség, amely átveszi a korrupciós bűncselekmények üldözésének feladatát az ügyészségtől, és ezen a területen gyakorlatilag kizárólagos jogkört kap. A korrupcióellenes főügyész független, elszámolással csak a parlamentnek tartozik. A Korrupcióellenes Ügyészség működését folyamatosan kontrollálná egy civil ellenőrző bizottság, amely a Magyar Tudományos Akadémia tagjaiból, jogi szakmai szervezetek és civil antikorrupciós szervezetek által delegált szakértőkből állna össze.

A Korrupcióellenes Ügyészség vezetőjét az Országgyűlés választja ki. Az ügyész személyére a parlamenti frakciók, illetve a függetlenek által delegált egy-egy tagból álló jelölőbizottság tesz javaslatot négyötödös többséggel, a személyét pedig a parlament kétharmados többséggel fogadná el. Ezzel el lehet kerülni azt, hogy bármelyik párt, ellenzéki vagy kormányoldaltól rá tudja erőszakolni személyi preferenciáját a többiekre.

A korrupcióellenes fellépés másik fontos alappillére lenne a Közérdekvédelmi Központ. Ennek feladata a korrupciós helyzetek vizsgálata; intézményi, büntetőjogi eszközökkel nehezen üldözhető felelőségek megállapítása és szankcionálása, illetve a közérdekű bejelentők védelme. Ennek kiemelt fontossága van, hiszen ma Magyarországon a korrupciós bűncselekmények bejelentőit semmiféle védelem nem illeti meg. Elfogadhatatlan, hogy Magyarországon kimondottan megfélemlítik azt, aki bármilyen korrupciós ügyletre megpróbálja ráirányítani a figyelmet. A bejelentők védelmét számos intézkedés segíti, ilyen például az anonimitás megteremtésének lehetősége, illetve a jogkövetkezmények alól való mentesítés.

Az Unióban döntés született arról, hogy létrejön az európai ügyészi hivatal, a korrump Fidesz-kormány azonban úgy döntött, hogy Magyarország nem csatlakozik hozzá. A kormányváltás után természetesen be kell kapcsolódnunk az európai ügyészség munkájába is, hogy annak hatásköre Magyarországra is kiterjedjen.

Vagyonelkobzás, oligarcha-adó, földadó

Magyarországon jelenleg néhány, Orbán Viktorhoz közeli stróman, családtag és oligarcha osztja a közbeszerzések és az Európai Unió források jelentős részén. Az ő nevüket ma már jól ismerjük: Mészáros, Garancsi, Vajna, Tiborcz, Szemerey, Habony, Rogán, Farkas, L. Simon, Matolcsy-család stb.

Orbán Viktor, a családja, a hozzá hű oligarcha-réteg és a fideszes tetteistársak gazdagodásának körülményeit az újonnan létrehozott Korruptióellenes Ügyészségnek kell kivizsgálnia. Amennyiben az ügyészség ennek során bűncselekményeket állapít meg (különös tekintettel a testre szabott törvényekre, pályázati kiírásokra és közbeszerzésekre mint a hivatali visszaélés fideszbűnözőkre különösen jellemző eseteire), és ezt a bíróság is kimondja, akkor az emberek zsebéből ellopott pénzek „közpénz jellegét” vissza kell állítani. Ez azt jelenti, hogy a Büntető törvénykönyvben szereplő vagyonelkobzás lehetőségével minden esetben élni kell, és az ellopott milliárdoknak vissza kell vándorolnia az államkasszába.

Egyes közbeszerzési eljárások túláraként az átlagosnak tekinthető 30 százalékkal szemben elérheti a 140-320 százalékot is – derül ki a Korruptiókutató Központ nemrég nyilvánosságra hozott kutatásából. Hasonló a helyzet a látványosan a magyar és uniós közpénzek eltulajdonítását célzó pályázatokkal: a teljesítések gyakran sokszorosán túláraként kerültek elszámolásra.

A nagy összegű közbeszerzések és pályázatok szisztematikus átvilágítása során azokban az esetekben, ahol a szerződéses összeg legalább 25%-kal meghaladja a becsült tényleges értéket, szintén büntetőeljárást kell indítani.

A gazdasági csalást és más, kapcsolódó tényállásokat újra kell szabályozni a büntető törvénykönyvben; a szabadságvesztést mint szankciót ki kell egészíteni a csalásban részt vevő gazdasági társaságokra kivetett bírságokkal és büntetésekkel. Az ilyen „büntetőadót” nevezzük oligarcha-adónak. A befolyt oligarcha-adót egy elkülönített alap kezelné, amelyből a Fidesz-kormányzás kárvallottjainak lehet kárenyhítést nyújtani: többek között a devizahitel- és trafikkárosultaknak.

A fideszbűnözés egyik speciális alosztéka a termőföldek kijátszása a barátoknak, rokonoknak és üzletfeleknek. Itt nemcsak egy újabb korrupciós bűncselekmény-sorozat történt, hanem egyúttal óriásbirtokok, új feudumok jöttek létre, amely ellentétes a Párbeszéd által kívánatosnak látott birtokpolitikával is. Ezért a 300 hektár fölötti földekre a birtokméret függvényében növekvő progresszív földadót vetünk ki. Ez egyrészt hatékonyan tereli vissza az új földesurak jövedelmének jelentős részét a közös kasszába, másrészt elősegíti a vidéki Magyarország érdekeit gazdasági és társadalmi szempontból is jobban szolgáló birtokszerkezet felé való elmozdulást.

Átlátható vagyonosodás

A politikusbűnözés csak akkor számolható fel, ha a politikusok vagyonosodása átláthatóvá válik. A Párbeszéd éppen ezért támogatja az antikorrupciós szervezetek (Transparency International, K-monitor, Átlátszó) által kidolgozott átlátható vagyonyilatkozati rendszert. A 12 pontos csomag többek között előírja, hogy a nyilatkozatokat a keresetőség és a jobb összevethetőség érdekében digitálisan adják be, valamint legyen nyilvános a közeli hozzátartozók bevallása is. Emellett az új rendszer tartalmi szempontból is jóval lényegesebb bevallást írna elő és az adatok ellenőrzését is szigorítaná. Az adóhatóságnak például ellenőriznie kellene az adatokat, és amennyiben nem felelnek meg a valóságnak, úgy a javaslat értelmében egy új önálló bűncselekmény, a vagyonyilatkozat-tételi kötelezettség megsértése miatt büntetőeljárás indulhatna a korrupt politikusok ellen.

Átlátható párt- és kampányfinanszírozás

2014 óta csaknem 80 milliárd forintot költött „kommunikációra” a kormány. Ezek jelentős része olyan bújtatott pártkampány volt, amikor kormányzati tájékoztatás címszóval ömlött az emberekre a Fidesz-propaganda. Ezek jelentős része ráadásul a kormányhoz hű új médiabirodalom zsebében landolt. A Párbeszéd a kampányszabályozás esetében kiindulópontnak tekinti a Transparency International által ajánlott elveket. Ezek értelmében tilos a közpénzből finanszírozott kormányzati (kormánypárti) reklám; a pártoknak pedig nyílt kampányszámlát kell vezetniük. A javaslat értelmében szabályoznánk a köztéri óriásplakátok díjszabását is: egységes, de reális áron, politikai szimpátiától függetlenül kellene értékesíteniük a hirdetőfelületek tulajdonosainak a plakáthelyeket.

A pártfinanszírozás esetében sokkal átláthatóbbá kell tenni a bevételeket, és meg kell szabni egy kampányonkénti felső plafont mind a magánszemélyek, mind a cégek adományainak esetében. Emellett ki kell nyitni a választók felé a párttámogatás lehetőségét. Ennek érdekében a Párbeszéd azt javasolja, hogy az szja harmadik 1 százaléka legyen felajánlható a pártok javára oly módon, hogy arról az adóbevallást nem készítők is rendelkezhetnek, és a teljes felajánlott összeget a támogatók számának arányában osztják szét a támogatott pártok között. Ez a rendszer kiegészítheti, vagy idővel akár ki is válthatja a pártfinanszírozás mai rendszerét.

A Fidesz-károsultak kárpótlása

Legyen igazságtétel és kárpótlás azok számára, akiket súlyos sérelmek, igazságtalanságok értek az Orbán-rezsim alatt!

A Párbeszéd elkötelezett amellett, hogy kormányváltás után az állam felelősséget vállaljon az Orbán-kormányok bűneiért. Meggyőződésünk, hogy a demokrácia és az állammal szembeni bizalom csak úgy állíthatók vissza, ha az elmúlt nyolc év károsultjai, azok, akiket jogtiprás ért, valódi kártérítésben részesülnek. A Párbeszéd ezért kárpótlást és igazságtételt ajánl a földjeiket veszített helyi gazdálkodóknak, a trafikjaiktól megfosztott kiskereskedőknek, a magánnyugdíjpénztári tagoknak, a devizahiteleseknek és minden olyan vállalkozónak, akik kezéből a kormány vagy valamely Fidesz-közei oligarcha jogszerűtlenül vagy a joggal visszaélve kicsavarta a megélhetést lehetővé tevő vállalkozásukat.

Trafikkárosultak

Az Orbán-kormány egyik legaljasabb rablása volt a dohánytermékek kiskereskedelmére vonatkozó törvény bevezetése. Több ezer ember, köztük számos rokkant és több száz család veszítette el megélhetését és munkáját csak azért, hogy a fideszes haverok tovább gazdagodhassanak.

A Párbeszéd ezért azt javasolja, hogy az összes trafikkárosult kártérítést kapjon, melynek mértéke megegyező kell legyen a strasbourgi bíróság által precedens értékű perben a magyar államra kiszabott 15 ezer eurós összeggel.

Földjeiket veszített gazdák

A gazdálkodók földjeiktől való megfosztása, majd a földek strómanoknak, fideszes oligarcháknak való átjátszása szintén nem maradhat annyiban. A Párbeszéd felülvizsgálja az elcsalt földpályázatokat, és azokban az esetekben, ahol egyértelmű a csalás, semmissé tesszük a szerződéseket és büntetőfeljelentést teszünk. Amíg a szerződések felülvizsgálata zajlik, addig is progresszív földadóval sújtjuk a nagybirtokos oligarchákat (ld. 3. fejezet). A visszaszerzett földeket pedig tisztességes pályázatok útján adjuk bérbe a helyi gazdálkodóknak.

Magánnyugdíjpénztári tagok

A magánnyugdíjpénztárak vagyonának erőszakos államosításával az Orbán-kormány milliók számára okozott vagyoni kárt. A Párbeszéd ezért úgy véli: a legkevesebb, hogy végre megszülessenek az egyébként is hasznos – jobb átláthatóságot és nagyobb tudatosságot eredményező – egyéni

nyugdíjszámlák. Továbbá lehetővé tesszük, hogy a megmaradt magánnyugdíjpénztári tagok szabadon és költségmentesen átvihessék a pénztári megtakarításukat bármely önkéntes nyugdíjpénztárba.

Hitelkárosultak

A devizahitelek károsultjai, akiknek az Orbán és Matolcsy-féle gazdaság- és monetáris politika okozta a legnagyobb kárt, a kormány sikerpropagandájával ellentétben egyáltalán nem részesültek megfelelő kárpótlásban. A Párbeszéd javaslata szerint a hitelkárosultak visszamenőlegesen kárpótlást kapnának a tartozás és a törlesztőrészek árfolyamváltozásból adódó, extrém mértékű emelkedése esetén, legfeljebb a hitel tőketartozásának 25 százalékáig. Ennek pénzügyi fedezetét a bankadó és az MNB-nek a hitelek forintosításon keletkezett, majd közpénz jellegét – ideiglenesen – elvesztő, 200 milliárdos árfolyamnyeresége adja.

Tönkretett és megzsarolt vállalkozók

Számos ágazatban testre szabott törvényekkel és egyedi döntésekkel szorították ki a fideszes oligarchák és strómanok érdekeltségeinek konkurenciáját. Sok esetben pedig egyszerűen fenyegetésekkel, hatósági vegzálásokkal kényszerítik rá prosperáló cégek tulajdonosait, hogy vállalkozásukat – jellemzően mélyen áron alul – eladják. Előbbiek az állam foglyul ejtésének (state capture) példái, utóbbiak pedig politikai hátszéllel elkövetett közönséges maffia-bűncselekmények.

A sértettek ma jó okkal hallgatnak, de a kormányváltás után magánjogi perekkel és/vagy a felállítandó Korruptióellenes Ügyészségnél tett feljelentésekkel helyre lehet állítani az eredeti állapotot, vagy legalábbis el lehet érni a kárpótlást és az elkövetők szigorú megbüntetését.

A Párbeszéd kormányra kerülve mindent megtesz, hogy ennek a folyamatnak jogi és politikai támogatást adjon.

9. Mindenki szava számít – részvételi demokráciát, digitális állampolgárságot!

Megteremtjük a valódi hozzáférést a demokráciához és az állami szolgáltatásokhoz.

- *Új Alkotmányt adunk és új Alkotmánybíróságot választunk*
- *A választójogot 16 éves korra szállítjuk le, elvárassá tesszük a választási részvételt*
- *Bevezetjük az internetes szavazást a választásokon és népszavazásokon*
- *Ingyenes internetelérést biztosítunk az egész országban*
- *Megfelezzük az állampolgárok és a jogi személyek adminisztratív terheit*
- *Bevonjuk a döntésekbe a helyi közösségeket, visszaadjuk az önkormányzatiság értelmét*

A politika nem más, mint közös ügyeink intézése. A Párbeszéd mélyen hisz a köztársaság eszméjében: a legfontosabb közös ügyekben közös gondolkodás után, közösen kell dönteni.

Az állampolgári részvétel ösztönzése

Meg kell teremtenünk a lehetőségét, hogy minden magyar állampolgár ténylegesen részt vegyen a közös döntésekben. Ennek érdekében a Párbeszéd intézményesen, a nemzetközi példák alapján ösztönözné és támogatná a részvételt a helyi, az országos és az európai választásokon, valamint a népszavazásokon. Meggyőződésünk, hogy Belgiumhoz hasonlóan szinte teljes részvételt lehet elérni a választásokon a távolmaradás szankcionálása nélkül is.

A szavazatok leadásának megkönnyítése érdekében észt mintára bevezetnénk az internetes szavazás lehetőségét. Ez a gyakorlatban azt jelentené, hogy az ügyfélkaput átalakítva lehetőség lenne az interneten keresztül leadni a szavazatot. Emellett természetesen megmaradna a hagyományos, személyesen történő szavazás lehetősége is.

Ösztönöznénk a fiatalok választáson való részvételét is. A Párbeszéd által elképzelt tudásalapú társadalom (ld. 5. fejezet) egyik fontos pillére a minél fiatalabb korban elkezdett demokráciára nevelés. Ezzel összhangban a választójog alsó korhatárát 16 évre csökkentenénk. A szomszédos Ausztriától számos német tartományon és Skócián keresztül Brazíliáig sok országban jelenleg is 16 év a választásra jogosultság határa, és nincsenek érdemi negatív tapasztalatok, miközben a demokráciára gyakorolt pozitív hatások egyértelműek.

A Párbeszéd elkötelezetten hisz abban, hogy a demokráciát ki kell nyitni az emberek felé, be kell vonni őket a legfontosabb döntések meghozatalába. Ennek érdekében vissza kell állítani a véleménynyilvánító népszavazás és a népi kezdeményezés lehetőségét, utóbbit pedig ki kell nyitni az online megoldások felé.

A népi kezdeményezést az Egyesült Királyságban alkalmazott módszerhez hasonlóan kell szabályozni, lehetőséget adva a választópolgároknak online petíciók indítására. Amennyiben a petíciót elegenden támogatják, úgy a kormánynak kötelező lenne foglalkoznia az adott kérdéssel. Petíció indítására és aláírására a parlament weboldalán keresztül lenne lehetőség. 50 ezer aláírás kötelezné az Országgyűlést, hogy tárgyaljon egy petíciót, míg 5 ezer aláíronál a kormánynak írásban kellene válaszolnia a felvetett problémára.

Hasonló intézményeket kell létrehozni a helyi önkormányzatok esetében is, igazodva a települések lélekszámához.

Meg kell teremteni az Országgyűlés és a helyi képviselőtestületek által tárgyalta indítványok állampolgári véleményezésének érdemi lehetőségét.

Egyes vitás kérdésekben, országos és helyi ügyekben egyaránt érdemes bevonni állampolgári tanácsokat a döntéshozatalba.

Önkormányzatok: a helyi népakarat fórumai

Az elmúlt hét évben a helyi önkormányzatokat folyamatosan gyengítették. A Párbeszéd elkötelezett abban, hogy a helyi ügyekről a helyiek döntsenek, ezért vissza fogjuk állítani az önkormányzatok autonómiáját és javítjuk anyagi lehetőségeiket, a – saját bevételek egyenlőtlenségeiben megnyilvánuló – területi egyenlőtlenségek torzító hatását is ellensúlyozva.

Megfelelő, és minden fenntartóra (beleértve az egyházi fenntartókat is) érvényes esélyegyenlőségi garanciák mellett a helyi közösségek, az önkormányzatok, illetve ezek társulásai visszakapják az oktatási intézmények fenntartását és működtetését. A közszolgáltatások esetében szintén ezt az elvet kell követni; a felesleges központosítást fel kell számolni.

A helyi közösségek részvételét a döntéshozatalban ki kell terjeszteni. Ennek érdekében a helyi döntések előkészítésébe be kell vonni a helyben működő civil szervezeteket; minden polgár előtt

átláthatóvá és átjárhatóvá kell tenni a képviselőtestület és az önkormányzat működését. A helyi népszavazások és népi kezdeményezések elindítását és lebonyolítását meg kell könnyíteni.

Helyi közösségekben lehetővé tesszük és gyakorlati képzéssel, támogatással segítjük a részvételi költségvetés és a közösségi tervezés módszereinek alkalmazását.

Ingyenes internetelérés

Tudásalapú társadalom és digitális demokrácia csak akkor lehetséges, ha az információkhoz és a köztársaság online fórumaihoz mindenki hozzáfér. A Párbeszéd ezért azt javasolja, hogy az állam a távközlési szolgáltatók bevonásával mindenki számára biztosítsa az internethez való hozzáférést. Ennek megfelelően minden magyar állampolgár jogosulttá válik egy szélessávú ingyenes alapcsomagra a kormányzati honlapok és szolgáltatások korlátlan elérésével és olyan mértékű adatforgalommal, ami elégséges ahhoz, hogy az információkhoz napi szinten hozzáférjen.

Új köztársaság, új Alkotmány

A Fidesz által elfogadott, gránitszilárdságúnak mondott új Alaptörvény egy rengetegszer átírt, egypárti tákolmány csupán. Ezt az Alaptörvényt a nemzet nagyobbik része nem érzi magáénak; a több helyen kirekesztő, jogfosztó, autoriter rezsim alapjául szolgáló Alaptörvény – meggyőződésünk szerint – a népszavazás próbáját sem állta volna ki.

A Párbeszéd elkötelezett egy új Köztársaság megteremtése mellett, ennek alapját, pedig egy új, 21. századi követelményeknek megfelelő Alkotmány kell, hogy megteremtse, amelyet minden magyar állampolgár a magáénak érez.

A Párbeszéd szerint a negyedik Köztársaság Alkotmányának biztosítania kell a fékek és ellensúlyok rendszerét, ennek érdekében vissza kell állítani az Alkotmánybíróság függetlenségét, valamint a korábban elvett jogokkal újra fel kell ruházni a testületet.

Az új Alkotmány alapjogként kell hogy garantáljon olyan új, 21. századi, harmadik generációs jogokat, mint az alapjövedelem, a lakhatáshoz való jog, az internethez és az információhoz való jog, a tiszta ivóvízhez való jog, valamint garantálnia kell a nők számára az egyenlő munkáért járó egyenlő bért és a jövő generációk (környezeti) jogait.

A Párbeszéd ugyanakkor elkötelezett amellett, hogy az új Alkotmányt elfogadását hosszú és alapos társadalmi egyeztetés előzze meg, és az új Köztársaság alapját képező Alkotmányt népszavazásnak kell megerősítenie.

Új, arányos választási rendszer

A választási rendszer egyik legfontosabb jellemzője, hogy mennyire arányos, vagyis mennyire jelenik meg a képviseletben (a mandátumok eloszlásában) a választók akarata. A pártoknak tehát egy igazságos választási rendszerben közelítőleg olyan arányban kellene mandátumhoz jutniuk, mint amilyen arányban a választók szavaztak rájuk. Az Orbán-rezsim alkotta egypárti választási törvény nem felel meg ezeknek a követelményeknek – ezt bizonyította a 2014-es választás is, amikor is a Fidesz-KDNP a listás szavazatok 44%-val kétharmados többséget tudott szerezni, részben az átrajzolt egyéni körzetek dominanciája, részben az ún. győzteskompenzáció miatt.

A Párbeszéd elkötelezett a mostani választási rendszer eltörlése egy új, arányosabb választási rendszer bevezetése mellett. Értéknek tartjuk és megőriznénk ugyanakkor az egyéni választóköri körzetek meglétét, hiszen így minden választó tudhatja, ki képviseli őt a parlamentben, ami javítja a részvétel lehetőségét és a számonkérhetőséget is. A listás szavazással és a kompenzációs hatással kiegészítve egy ilyen, vegyes választási rendszer képes biztosítani az arányos képviseletet.

Az egyéni körzetekben visszaállítanánk a két fordulós választást, így megjelenhetnek a választók másodlagos preferenciái, és sokkal egyértelműbb, legitimebb döntés születhet a kormány maradásának vagy leváltásának alapvető kérdésében.

Egy ilyen arányos, vegyes, kétfordulós választási rendszert javasolt Karácsony Gergely és publikált a Medián és a HVG 2009-ben – ez a Párbeszéd szerint ma is jó sorvezető lenne egy igazságos választási törvény kidolgozásakor.

Rendezni kell még a külföldön élő magyar állampolgárok szavazati jogának kérdését. A magyar lakcímmel rendelkezők (jellemzően az elmúlt években kivándorlók) számára a szavazat leadását kell megkönnyíteni: a levélben vagy interneten szavazás lehetőségének megteremtésével több százezer, hosszabb-rövidebb ideig külföldön élő honfitársunk élhet ismét a gyakorlatban is a szavazati jogával. A magyar lakcímmel nem rendelkezők (jellemzően a Kárpát-medencei magyar közösségek tagjai) szavazati jogát megtartanánk, de az ő szavazataik nem a magyar pártok listáira, hanem külön, határon túli magyar jelöltállító szervezetek listáira érkeznének. Ezzel megkímélnénk a határon túli magyarokat

a belföldi politikai csatározásoktól, és egyúttal saját, legitim politikai képviselethez jutnának ahelyett, hogy ezt a jogot a magyarországi pártok valamelyikére ruháznák át.

10. Egészséges környezet ma: esély az unokáinknak holnap

Élhető bolygót, tiszta földet, vizet és levegőt kell hagynunk az utánunk jövő nemzedékekre – ehhez azonban ma kell elkezdenünk a környezetpusztítás visszaszorítását és egy biztonságosabb, egészségesebb környezet megteremtését.

- *Paks2 helyett megújuló energiával látjuk el Magyarországot*
- *Évi 200 milliárdos energiahatékonysági lakásfelújítási programot indítunk*
- *A közösségi- és kerékpáros közlekedés fejlesztésével zöld városokat építünk*
- *Megvédjük és bővítjük a városi zöldfelületeket, felszámoljuk a rozsdazónákat*
- *Szigorítjuk a kibocsátási normákat, csökkentjük a vegyszerhasználatot, egészséges élelmiszert biztosítunk*
- *Csökkentjük a nyersanyag-felhasználást és a hulladéktermelést; megcélozzuk a körkörös gazdaságot*
- *2040-re kivezetjük a benzines és dízel járműveket, 2050-re karbonsemlegessé tesszük Magyarországot*

A Párbeszéd közössége jövőtudatos: mi nem négy, hanem negyven, sőt: négyszáz évre előre tervezünk. Az a célunk, hogy a világ, és benne Magyarország a fenntarthatóság elvét kövesse; hogy élhető bolygót: tiszta földet, vizet és levegőt hagyjunk utódainkra.

Elég volt abból, hogy ész nélkül mérgezzük magunkat és a környezetünket, hogy alig teszünk az ellen, hogy elszabaduljon a klímaváltozás, élehetlenné téve a Földet! Szó szerint létkérdés, hogy mindannyian egészséges élelmiszereket fogyaszthassunk, minél kevésbé szennyezett levegőt szívjunk be, tiszta vizet ihassunk, és hogy csökkentsük a természeti katasztrófák bekövetkezésének esélyét. Ezért vesszük figyelembe minden javaslatunkban és döntésünkben a környezeti hatásokat, és ezért dolgoztuk ki Magyarország fenntartható energia forgatókönyvét. Mert nekünk mindenki számít – a még meg sem született gyermekeink és unokáink is!

Az uralkodó közfelfogással szemben a környezetvédelem nem úri huncutság, és nem is a gazdagok luxusa: most kell gondoskodnunk azoknak az ökológiai javaknak a megőrzéséről, amelyek a jelenlegi és a következő generációk életminőségét és életkilátásait meghatározzák. A tiszta környezet gazdasági értelemben is a legnagyobb érték, amellyel az ország rendelkezik: minden erőfeszítés, amelyet a

természeti kincsek megóvásáért teszünk, közvetlenül az ország gyarapodását szolgálja, és a jövőbe történő befektetésként is értelmezhető.

Az ezredforduló után második évtizedben Magyarországon is ideje 21. századi szemlélettel tekinteni a környezet és a gazdaság összefüggéseire. A környezethasználat, illetve a nagy környezeti kockázatú tevékenységek árát meg kell fizettetni a szennyezőkkel: a társadalmi és ökológiai költségek érvényesítése igazságosabbá teszi az erőforrások felhasználását, emellett pedig forrásokat teremt az állam számára olyan közfeladatok ellátására, mint amilyen például az alapjövedelem biztosítása. A legprogresszívabb európai országok gyakorlata ráadásul azt is megmutatta, hogy a környezetvédelemhez kapcsolódó zöldgazdaságnak a munkajövedelmek megteremtésében is egyre fontosabb szerep jut. Németországban és Dániában a zöldenergiával és az energiahatékonysággal foglalkozó vállalkozások hozzájárulnak a legtöbb új munkahelyet, még hozzá olyan területi eloszlásban, amire semmilyen más szektor nem képes: a hátrányosabb helyzetű kistélepeket is elérve, ahol ugyanúgy szükség van az otthonok hőszigetelésére vagy a környezetkímélő energiatermelő rendszerek kiépítésére, mint a nagyobb városokban. Ezen a területen egyszerre tudunk segíteni az energiaszegénységben élőknek – ahol erősen felülreprezentáltak a családosok és a nyugdíjasok –, az értelmes munkára vágyó fiataloknak, valamint a kis- és középvállalkozóknak. Egy környezeti és energiareform úgy teremtené fenntartható gazdasági növekedést Magyarországon, hogy közben nem élné föl, hanem bővítve termelné újra a környezeti erőforrásokat.

Fenntartható energia forgatókönyv

A [Zöld Magyarország – energia útiterv](#) című, 2050-ig előretekintő energiakoncepciónk 1,5-2 millió lakóépület felújításával, az elektromos autózás és a hőszivattyúk nagyarányú elterjedésével és a tudományosan megalapozott megújulóenergia-potenciálokkal kalkulál. Azzal számol, hogy az alkalmas területek 2 százalékára kerülnek szélerőművek, illetve a könnyen kiaknázzható napenergia-mennyiségnek a 19, a szélenergia-potenciálnak pedig a 13 százalékát hasznosítjuk, de 2050-re így is a nap és a szél adná a teljes energiafelhasználás több mint felét. Közben az atom a meglévő reaktorok elöregedésével fokozatosan kikerül a rendszerből, a fosszilis energiahordozók szerepe 20 százalék alá csökken, ráadásul Magyarország nettó áramexportórrá válik. A végeredmény egy olyan energiarendszer lenne, amely nyáron energiát exportál, télen pedig a jelenleginél kevesebbet importál, a végső költségmérlegét tekintve pedig jóval olcsóbb, mintha új atomerőművet építenénk.

Nem kell Paks2!

A kormány által erőltetett paksi bővítés drága, fölösleges és elhibázott. Magyarország számára nem az orosz hitelből, orosz technológiával épülő, orosz üzemanyagot használó (és így az Oroszországtól való egészségtelen függőségünket egy újabb fél évszázadra bebetonozó) atomerőmű-építés, hanem az energiapazarlás megszüntetése és a tiszta, biztonságos zöldenergia alkalmazása jelenti a kívánatos irányt. Immár az Orbán-kabinet is kénytelen beismerni, hogy az új paksi blokkokat csak jelentős állami támogatások árán, az áramár megemelésével lehetne megvalósítani. Mi a közpénzeket inkább a lakások hőszigetelésére és fűtőkorszerűsítésére, napelemekre és hőszivattyúkra költenénk, hogy itthon teremtsenek jobb életet és több munkahelyet.

Az energiahatékonyság növelése a legkifizetődőbb energiaipari beruházás!

Egy Századvég-tanulmány szerint a pazarló magyar energiafelhasználásban „másfél Paksnyi” energia-megtakarítási lehetőség van. Ez azt jelenti, hogy az energiahatékonyság átfogó növelésével kiváltható lenne a tervezett paksi bővítés. Ha az új atomreaktorokra szánt ezermilliárdokat inkább az otthonok hőszigetelésének, a nyílászárók cseréjének, a fűtés korszerűsítésének, a napelemes és hőszivattyús energiarendszerek kiépítésének támogatására fordítaná a kormány, akkor az irdatlan összeg nem tűnne el a magyar és az orosz politikaközei nagytőke zsebében, hanem teljes egészében a magyar gazdaság fejlődését, magyar munkahelyek teremtését szolgálná, és még a válságövezetekbe is eljutna, hiszen az energetikai modernizációra mindenütt van igény. Ez lehetne a rendszerváltás utáni Magyarország legnagyobb és legeredményesebb gazdaságfejlesztő projektje, ráadásul így a pénzt is sokkal nehezebb lenne ellopni, mint egy teljességgel átláthatatlan atomerőművi beruházásnál.

Az **okos mérés és az okos hálózatok** megvalósítása is kiemelt fontosságú annak érdekében, hogy az áramfelhasználás infrastruktúrája segítse az energiatakarékosságot, illetve az energiafogyasztás kiegyensúlyozását.

Szakirodalmi adatok szerint 10-25 százalékos megtakarítást lehet elérni azzal, ha az áramhasználó lakosság közvetlen, pontos visszajelzést kap a saját fogyasztásáról, illetve ha az okos mérés és az intelligens hálózatok segítségével az áramfelhasználást a fogyasztási völgyidőszakok felé terelik, természetesen egy differenciált tarifarendszerrel kombinálva.

Az egyértelmű előnyök és a deklarált kormányzati szándékok ellenére az Orbán-kormány hosszú ideje fagyasztja az okos mérés/okos hálózatok projektet, az előző ciklus elején elindított kísérleti programot

sem fejezte be, az eredményét nem hozta nyilvánosságra, annak ellenére, hogy az okos mérés bevezetése és a tarifák differenciálása a tervezett atomerőművi blokkok rendszerbe illesztésének egyik alapfeltétele is lenne – de természetesen a nap- és szélenergiák terjedését is megkönnyítené.

Országos lakossági energiahatékonysági programot indítunk (vissza nem térítendő támogatásokkal) a fenntartható rezsicsökkentés, az energiaszegénység mérséklése és a munkahelyteremtés érdekében.

A Fidesz 2010-es választási programjának Matolcsy György által írt gazdasági fejezetében az szerepelt, hogy évente a lakásállomány 10 százalékának energetikai felújításával 80 ezer válságálló munkahelyet lehetne létrehozni, és a program az elért energia-megtakarítás, illetve a munkahelyteremtés pozitív gazdasági hatásai révén nemzetgazdasági szinten a legrosszabb esetben is nullszaldós lenne. Ennek ellenére máig egyetlen betű sem valósult meg belőle, sőt, a kormány (az uniós vissza nem térítendő támogatások eltérítésével, a napelemedóval stb.) ott gátolja a lakossági energiafordulatot, ahol tudja. Pedig az évente egyszer minimális keretösszeggel meghirdetett Otthon melege pályázatok bizonyítják, hogy elementáris igény lenne rá.

A közúti járművek szennyezésarányos, igazságos adóztatásának bevezetése

A közúti járművek szennyezésarányos, igazságos adóztatásának bevezetésével radikális adóelőnyt biztosítunk a valóban kevesebbet szennyező elektromos, hibrid és gázüzemű járműveknek. Az értelmes gépjárműadó alapja nem a tömeg vagy a teljesítmény, hanem az egy kilométerre jutó károsanyag-kibocsátás. A gépjárművek jelenlegi adóztatásának, illetve a kedvezményrendszernek semmi köze a tényleges környezetterheléshez, komoly előnyhöz juttatja az alacsony teljesítményű, de magas károsanyagkibocsátású dízeleket, illetve a nagy teljesítményű és fogyasztású drága kamuhibrideket, aminek környezetvédelmi szempontból káros (az adóztatás elsődleges társadalmi célja az lenne, hogy az externáliákat az autósok és fuvarozók fizessék a „szennyező fizet” elv jegyében). Az általunk javasolt változtatás igazságossá és környezeti szempontból hatékonyabbá tenné az adórendszert.

Hulladékkezelési reform: kötelező visszavétel a csomagolási hulladékoknál

A hulladékkezelés folytonos kormányzati reformjainak „eredményeképpen” immár az Eurostat-adatok is azt mutatják, hogy csökken a szelektív gyűjtés és a hasznosítás hatékonysága. A gyűjtőszigetek

jelentős részének felszámolásával, illetve a házhoz menő különgyűjtés féloldalas kiépítésével az országban gyakorlatilag megszűnt az üveghulladék szelektálása, és a hiányzó infrastruktúra miatt máshogy, mint a csomagolások visszavételének kötelezővé tételével nem is lehetne újraépíteni.

Svédországban 90 százalék fölötti újrahasznosítási arányt értek el a kötelező visszavétel általánossá környezetszennyezés –, ezzel a módszerrel Magyarországon is közelebb kerülnénk a tiszta környezet és a jobb életminőség rég vágyott céljaihoz.

Csak természetesen!

Magyarország legnagyobb kincse (gazdasági értelemben is) a jó ökológiai állapotban megőrzött természeti környezet, a tiszta termőtalaj és az egészséges ivóvíz. Ennek a jelen és a jövő nemzedékek boldogulása szempontjából is kulcsfontosságú nemzeti vagyonnak a megőrzése elképzelhetetlen a természetvédelmi intézményrendszer – a nemzeti parkok és a zöldhatóságok -- megerősítése, az intézmények függetlenségének helyreállítása és a jogszabályi védelem megszigorítása nélkül: a természet nem lehet többé a kormányközeli rablólovagok hadszíntere.

Egészséges élelmiszert csak tiszta környezetben, a kis ökológiai lábnyomú gazdálkodásnak és a családi gazdaságoknak elsőbbséget biztosítva lehet termelni. Az Orbán-kormány nagybirtokcentrikus agrárpolitikája helyett a helyi termékekre, a munkahelyteremtésre, a vidék népességmegtartó képességének fokozására kell fordítani az ország erőforrásait és az uniós agrártámogatásokat, ellenkező esetben csak elnéptelenedő falvakra, alacsony minőségű importélelmiszerekre, a vidéki munkanélküliség növekedésére és egy új hűbértokrendszer kialakulására számíthatunk.

Jó közlekedés, zöld városok, tiszta levegő

A városok levegője veszélyesen szennyezett; egy budapesti átlagosan 3 évvel él rövidebb ideig a légszennyezettség miatt. Ezért a közlekedést nemcsak az adórendszeren, hanem a fejlesztéseken keresztül is átalakítjuk, hiszen nemcsak szennyezési forrásként, hanem az életminőség egyik fontos tényezőjeként is kell tekintenünk rá.

Ezért a közlekedésfejlesztésre szánt források nagyobbik felét nem a közúti, hanem a közösségi és kerékpáros közlekedés fejlesztésére fordítjuk, hogy ezzel is vonzóbb, gyorsabb, kényelmesebb alternatívát kínáljanak ezek az alacsony, vagy zero károsanyag-kibocsátású közlekedési módok, így egyre többeknek érje meg kiszállni az autóból. Biztonságossá és akadálymentessé kell tenni a közösségi

közlekedés legfontosabb viszonylatait (kiemelten a 3-as metró), könnyíteni kell az ingázók számára a városok elérését és bővíteni az ingyenes P+R parkolók számát.

A közúti közlekedési eszközök terén a következő évtizedekben ki kell vezetni az emberi egészségre és a klímára is borzasztóan káros dízel és benzin meghajtású járműveket, először az értékesítésből, majd a közúti forgalomból is. Utóbbi – megfelelő politikai akarat mellett – 2040-re reálisan megvalósítható célkitűzés.

A szállításban is el kell tolni a mai egyensúlyt, és csökkenteni az országon átzúduló kamionáradatot, a fuvarozóknak pedig a károsanyag-kibocsátásukkal arányosan kell kivenniük részüket a közteherviselésből. A jó irány a közút helyett vasút, közúti fuvarozás helyett vasúti/kombinált fuvarozás támogatása kedvezményekkel és szabályozásváltozással.

Fokozottan védjük az egyre fogyatkozó nagyvárosi fákat és zöldterületeket, kivonjuk a közparkokat és zöldterületeket a kiemelt beruházási törvény hatálya alól. Visszafordítva az Orbán-rezsim mindent lebetonozó törekvéseit, a nagyvárosokat parkvárosokká alakítjuk: minden lehetséges vízszintes és függőleges felület zöldítését és a rozsdazónák felszámolását támogatjuk a szabályozás változtatásával és a helyi önkormányzati döntésekkel.

A szennyezett és túlmelegedő városokat csak a károsanyag-kibocsátás drasztikus csökkentése és a zöldterületek tudatos és rohamos bővítése teheti élhetővé.

Karbonsemlegesség és körkörös gazdaság stratégia

A máról holnapra megtehető lépések és az egyes ágazatokat érintő stratégiák és cselekvési tervek mellett szükség van olyan, átfogó gondolkodásra és tervezésre is, amely horizontálisan tekinti át a gazdaság és társadalom működésének minden, a környezeti és fenntarthatósági ügyekben érintett aspektusát. Ennek a stratégiaalkotásnak a vezérfonalai a felhasznált természeti erőforrások csökkentésére, a hulladéktermelés és a károsanyag-kibocsátás minimalizálására irányuló törekvések. Előbbi kettő a körkörös (vagy cirkuláris, körforgásos) gazdaság, utóbbi a karbonsemlegesség ideájában összegezhető.

Egy 30 éves kitekintésű, 2050-ig érvényes stratégia megalkotására van szükség, ami reálissá teheti a Magyarország ökológiai lábnyomának zsugorítását, a felhasznált fosszilis energia és a főleg ebből származó karbonkibocsátás minimálisra szorítását, valamint a felhasznált nyersanyagok és a nem felhasznált hulladékok drasztikus csökkentését.

11. Magyarok Európában és a világban

Átlátható, szociális, fenntartható és erős Európai Unióért dolgozunk, és azért, hogy minden magyar, éljen bárhol a világban, megőrizhesse és továbbadhassa nemzeti identitását és részt vehessen a magyar politikai közösség életében.

- *Az Uniót meg kell erősítenünk: közös adóbevételek, közös szociális rendszer, uniós ügyészség; európai minimálbér és uniós alapjövedelem*
- *Az emberbe kell befektetni: az uniós támogatásokat a pályázatok helyett az állampolgárok kapják utalványként!*
- *Titkos alkuk helyett közvetlenül választott képviselők és vezetők szabjanak irányt az EU-nak!*
- *Fejlesztjük a külhoni magyar kulturális és oktatási intézményrendszert*
- *Megerősítjük a külképviseleteket a kint élő magyarok támogatása érdekében*
- *Kiterjesztjük a szolgáltató államot a határokon túlra: kormányablakokat nyitunk a nagykövetségeken*

Az Unió válsága

Az Európai Unió nyilvánvalóan válságban van. Az utóbbi évtizedben az EU iránti bizalom drámaian csökkent. A brit polgárok szűk többségének közelmúltbeli döntése az unióból való távozás mellett csak a jéghegy csúcsa. Az Unió jövőjét illetően tanácstalanság uralkodik, amelynek kapcsán a közbeszéd szinte kizárólag a tagországok és az uniós intézmények közti hatalmi egyensúly várható alakulásáról és az intézményi struktúra esetleges átalakításáról szól. Pedig az EU válsága ennél sokkal alapvetőbb okok miatt következett be, és csak ezen a szinten kezelhető.

Globális perspektívából nézve, az Európai Unió a leggazdagabb kontinens országainak gazdasági és politikai szövetsége, olyan országoké, amelyek hagyományosan a világon gyakorlatilag egyedülálló módon törekedtek olyan társadalmi célok megvalósítására, amelyeket az igazságosság, integráció, esélyteremtés, a munkanélküliségtől és a szegénységtől való védelem, a tőke és a munka közötti méltányos alkuviszonyok és az alapvető közszolgáltatásokhoz való univerzális hozzáférés fogalmaival ragadhatunk meg. Ma azonban az Unió polgárainak tizede él szegénységben, negyede bizonytalanságban, a szegénység és a társadalmi kirekesztés kockázatának kitéve. A legtöbb tagországban nemcsak a nagyszámú munkanélküli él szegénységben, hanem a munkával rendelkezők jelentős része is a szegénység felé sodródik. Számos uniós országban a reálkeresetek a 2008-as válság előtti szint alatt vannak. Az Unió egészét tekintve a dolgozó háztartások közel tizede van kitéve a szegénység kockázatának. A gyerekek negyede-harmada él szegénységben. A leggazdagabb egy

százalék eközben a régió vagyonának egyharmada fölött rendelkezik (a nem EU-tag európai országokat is beleértve), a luxuscikkek piaca példátlan gyorsasággal bővül, míg a legszegényebb 40 százalékra a kontinens nettó vagyonának 1 százaléka jut.

A jövedelem és a vagyon koncentrációja együtt jár a politikai döntéshozatal befolyásolásának kvázi-monopóliumával. Mind az uniós szinten, mind a tagállamok szintjén nagy befolyású, átláthatatlan, ellenőrizhetetlen lobbik fogságában van a mindannyiunk jólétét, egészségét és biztonságát érintő szabályozási kérdések eldöntése, beleértve olyan alapvető kérdéseket is, mint az adórendszer szerkezete, vagy a gazdasági válság terheinek elosztása. Az Eurobarométer-adatok szerint az uniós országok többségében egyre többen vélik úgy, hogy a kormányzat a gazdasági elit foglya, s ezzel párhuzamosan növekszik a demokráciával szembeni általános elégedetlenség, különösen a periféria országaiban.

A gazdasági válság nyomában bevezetett, a költségvetési egyensúly javítását és az államadósság csökkentését szolgáló intézkedéscsomagok – amelyek jelentős részét egy informális, nem elszámoltatható ad hoc fórum, az Európai Bizottságból, az IMF-ből és az Európai Központi Bankból álló „Trojka” kényszerített egyes országokra – aláásták a jövedelmi egyenlőtlenségek társadalmi hatását moderáló mechanizmusokat. A legnagyobb mértékben az oktatásra és egészségügyre szánt közkiadások csökkentek. Emellett általános trend a munkaerőpiac deregulációja, amelynek legfontosabb következménye a bérek lefelé tartó versenye, a minimálbérek és a közsférában dolgozók béreinek befagyasztása, illetve csökkentése és a kollektív alkumechanizmusok látványos eróziója, a szakszervezetek visszaszorulása, egyes országokban szinte eltűnése.

Számos országban az adórendszer szerkezetében még hangsúlyosabbá vált a munka túladóztatása, szemben a tőke és a vagyon adóztatásának visszaszorulásával, valamint az alacsony jövedelműek adóterheinek növekedése a magas jövedelműek kedvezményezése mellett. Ebben fontos szerepe van az EU-tagországok közti méltánytalan adóversenynek. Az Unión belül tőkéjüket, áruikat és szolgáltatásaikat szabadon mozgó nemzetközi nagyvállalatoknak abban a tagországban kellene adózniuk, ahol a profitjuk keletkezik – ezzel szemben, ahogy erre a LuxLeaks botrány rávilágított, egyes tagországok sportot űznek a több uniós ország társasági adóalapjának elvonásából.

Az utóbbi egy-másfél évtizedben Európa, a vagyoni és jövedelmi skála tetején levőktől eltekintve, mindenki számára jóval barátságatlanabb és igazságtalanabb hely lett. Visszaszorult a szolidaritás; a gazdasági teljesítmény eredményének méltányos elosztását szolgáló mechanizmusok, a jövedelmi egyenlőtlenségek hatásait mérséklő biztosítékok és az életesélyek szempontjából alapvető közszolgáltatások leromlottak vagy egyenesen felszámolódtak. Ilyen körülmények között nincs mit csodálkozni azon, hogy a társadalmi bizalom csökken, a politika intézményekkel szembeni

elégedetlenség nő, a politikai tér közepe kiürül, erősödik a demagóg és autoriter ajánlatok iránti fogékonyság. Ez nem kedvez az olyan politikai projekteknek, amelyekhez bizalom, együttműködés, méltányosságon alapuló kompromisszumkeresés szükséges. Ilyen az Európai Unió is.

Ehhez járul a sokat emlegetett democráciadeficit, az uniós intézmények távoliséga, hiányos átláthatósága és csak közvetett vagy gyenge politikai elszámoltathatósága, a lobbierdekeknek való kitettsége és az a jelenség, hogy a társadalmi-gazdasági válsághelyzetekkel küzdő kormányzatok számára mi sem egyszerűbb, mint a válság kezelésében valóban kritizálható szerepet játszó uniós intézmények, „Brüsszel” bűnbakként való használata a belpolitikai küzdőtéren. Ezeket a folyamatokat nagyban felgyorsította a menekültválság, ami természetesen hatással van az Unió polgárainak biztonságérzetére, ezzel a nacionalista populizmus malmára hajtja a vizet, a népességarányosan legnagyobb befogadó országokban érezhető hatással lesz az alacsonyabban képzettek munkaerőpiaci pozícióira, és ékesen demonstrálja az európai politikai intézmények tehetetlenségét.

Ez az a helyzet, aminek a megoldásán múlik az európai integráció jövője. A Párbeszéd a következőkben megfogalmazott változtatásokat javasolja:

Mindenkit felemelő gazdasági fejlődést!

Ne csak egyesek járjanak jól, hanem mindenki! Akik az EU félmilliárdos közös piacához hozzá akarnak férni, a gazdasági tevékenység hasznát méltányos arányban osszák meg a társadalom egészével! Ebből a hozzájárulásból pedig az égbekiáltó területi és társadalmi egyenlőtlenségeket kell csökkenteni.

Közös gazdaságpolitika mellett közös szociálpolitikát, szociális uniót!

A jelenlegi kohéziós politika helyébe az uniós tagállamok közötti szolidaritásnak olyan intézményrendszerét kell állítani, ami valóban szolgálja a periféria országainak felzárkóztatását és a társadalmak kohézióját. A szegényebb tagországok felé irányuló szolidaritási támogatásoknak nem az infrastruktúra, hanem az emberi tőke fejlesztésére kell irányulnia. Így az ingyenes óvodai ellátás, köz- és felsőoktatás, egészségügyi ellátás biztosításához és a legszegényebbek szociális védelméhez kellene hozzájárulnia.

Az uniós támogatásokhoz való hozzáférés esetében fel kell váltania a pályázati rendszert egy szigorú, objektív szempontok szerinti elosztási rendszerrel, valamint az embereknek lehetővé kell tenni a közvetlen igénybevételi lehetőséget megadott mértékig és feltételek alapján, egyfajta utalványrendszer keretében.

Közös adópolitikát!

Olyan Európai Uniót szeretnénk, amelyben a tagországoknak eladósodás nélkül is van elég forrásuk arra, hogy a szociális védelem és a közszolgáltatások magas szintjét tartsák fenn. Ehhez a forrás biztosításában a magas jövedelmek, a tőke, a vagyon, a pénzügyi tranzakciók és a környezetterhelés-környezethasználat adóztatásának a jelenleginél sokkal nagyobb szerepet kell játszania. Közös, esetleg termelékenységgel vagy egy főre jutó GDP-vel indexált társaságiadó-minimumra van szükség, és közös minimumfeltételeket kell megállapítani a vagyon adóztatását és a zöldadókat tekintve.

Fel kell számolni az adóparadicsomokat!

Elodázhatatlan, hogy uniós együttműködéssel leszereljük az Európai Unió területén működő cégek adóelkerülési stratégiáit. El kell érni, hogy a vállalkozások ott fizessenek adót, ahol a valódi gazdasági tevékenységük folyik, profitjuk keletkezik. Közös immunmechanizmus kell az adóparadicsomokkal és a jövedelmüket adóparadicsomokba irányító vállalkozásokkal szemben. Az Unió területén működő vállalkozások tulajdonviszonyait teljesen átláthatóvá kell tenni.

Európai alapjövedelem és minimálbér

Az Uniónak célul kell kitűznie, hogy a reálbérek növekedése ne maradjon el a termelékenység növekedésétől, figyelemmel a periféria országainak bérfelzárkóztatására is. Ez utóbbi eszköze lehet az uniós minimálbér fokozatos, az eltérő árszínvonalakat is tekintetbe vevő bevezetése.

Az egységesülő adórendszer és a kiterjesztett szupranacionális újraelosztás lehetővé teszi az alapjövedelem uniós szintű bevezetését is, amennyiben addigra kellő mennyiségű pozitív tapasztalat halmozódik fel az egyes tagállamokban.

Csatlakozzunk az európai ügyészségi hivatalhoz és az európai szintű bejelentővédelemhez!

A bejelentővédelem európai szinten megfelelő védelmet kell, hogy kapjon. A közérdekű bejelentők szerepe a demokráciák működésében elengedhetetlen, hiszen olyan közérdekű adatokat hoznak nyilvánosságra, amelyek a köz számára fontosak, de nélkülük többnyire elsikkadnának.

Szorgalmazzuk Magyarország csatlakozását az Európai Ügyészi Hivatalhoz, annak érdekében, hogy az Magyarországon is nyomozásokat folytathasson az európai forrásokat érintő csalás és korrupció leküzdése érdekében. A csalások leküzdése kulcsfontosságú, hogy az európai források ténylegesen elérhessék céljaikat és az uniós polgárok megelégedésére működhessenek.

Demokratikus Uniót!

Az uniós szintű politikai döntéshozatalt, a mindenkit érintő szabályozók megalkotását ki kell szabadítani a gazdasági elit érdekeinek fogságából. Átláthatóvá kell tenni a döntéshozási folyamatokat és a lobbitevékenységeket.

Nagyobb súlyt kell adni a közvetlenül választott képviselőknek: az Európai Parlamentnek a Tanács rovására, és bővíteni kell a közvetlenül a polgárok által megválasztott vezetők körét annak érdekében, hogy az Unió a polgárainak támogatását élvezve, egyben hatékonyabban működjön, legyen szó bár a belső ügyek megoldásáról vagy az eredményes fellépésről globális kérdésekben.

Új magyar diaszpóra

Az eddig is létező határon túli magyar közösségek mellett az utóbbi évtizedben egy eddig ismeretlen tulajdonságokat mutató, új magyar diaszpóra jelent meg Nyugat-Európában: az "ideiglenesen" külföldre költöző, állandó magyar lakhelyét többnyire megtartó, "fapadosokkal" rendszeresen hazajáró, családi-baráti kapcsolatait ápoló, többnyire fiatal vagy középkorú, és az új országba beilleszkedni (kezdetben) csak a letelepedéshez szükséges mértékig hajlandó magyarok közössége.

Az Orbán-kormányok tudatosan nemlétezőnek tekintik a hazai gazdasági-politikai klíma miatt kiábrándult, a jobb élet reményében külföldre távozott több százezer magyar állampolgárt. Ezeket a magyarokat az elmúlt két kormányzati ciklusban sem támogatták, sőt, a szavazati jogukat gyakorlatilag elvették. Miközben az ország komolyan profitál az általuk hazaküldött százmilliárdokból, joggal érzik úgy a magyar emigránsok, hogy a Fidesz-rezsim büntetni próbálja őket.

A Párbeszéd fontosnak tartja, hogy Magyarországnak legyen stratégiája a külföldre távozott magyarok és Magyarország egymáshoz való viszonyára.

A legfontosabb célok, hogy a kivándorlók sikeresek legyenek az új országban, megtartsák magyar identitásukat és kapcsolatukat az itthon maradókkal, és nyitva maradjon, sőt: minél csábítóbb legyen előttük a hazatérés lehetősége.

Ennek érdekében

- megújult és kibővített külképviseleti rendszerrel segíteni kell a kivándorlók külhoni beilleszkedését; jogsegélyt adni a bajba kerülteknek;
- támogatni kell a külföldön élő magyarokat abban, hogy vállalkozásaik sikeresek legyenek; hazaárulóként való megbélyegzés helyett érdemes egyfajta kereskedelmi attaséként tekinteni rájuk, hiszen segíthetik a magyarországi kkv-k exportpiachoz jutását;
- megújult és kibővített oktatási-kulturális intézményrendszerrel kell támogatni az új diaszpórát abban, hogy megőrizhessék magyarságukat, és hogy gyermekeik magyar nyelven, vagy magyar nyelvet tanulhassanak (iskolák, kulturális terek, játszóházak, színházak, galériák stb.);
- a magyarországi választásokon lehetővé tenni a levélben vagy online szavazást;
- könnyíteni, személyes megjelenés nélkül elérhetővé tenni a magyarországi ügyintézés, kormányablakot telepíteni a külképviseletekre;
- szolgáltatásokat nyújtani a hazatérni készülőknél.